

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Yrkeslärarexamen

Lärosäte:	[Umeå universitet]
Yrkesexamen:	Yrkeslärarexamen

Skriv en självvärdering för den utbildning som leder fram till den examen som utvärderas. Lärosätet ombeds att göra en så reflekterande självvärdering som möjligt genom att identifiera styrkor och utvecklingsområden samt beskriva och värdera hur dessa hanteras för att säkra att hög kvalitet nås i utbildningen. Tyngdpunkten på självvärderingen ska ligga mer på värdering än på beskrivning. Lärosätet ombeds belysa med exempel. Observera att självvärderingen ska utgå från utbildningens aktuella förhållanden vid tidpunkten för självvärderingens inlämnande. Utgå från *Vägledning för utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå* och basera självvärderingen på de bedömningsgrunder som ingår inom följande bedömningsområden:

- Förutsättningar
- Utformning, genomförande och resultat
- Studentperspektiv
- Arbetsliv och samverkan

Självvärderingen ska inledas med en beskrivning av hur yrkeslärarutbildningen organiseras på en övergripande nivå. Självvärderingen ska ge bedömargruppen en helhetsbild av yrkeslärarutbildningen vid lärosätet, utan länkar till ytterligare information. Om lärosätet anser att kursplaner eller utbildningsplaner krävs för att styrka något kan dessa laddas upp i UKÄ Direkt. UKÄ ber lärosätena att vara uppmärksamma på att:

Självvärderingen ska indelas i enlighet med angivna rubriker. Rubrikerna inklusive bedömningsgrunderna i mallen får inte tas bort. Eventuella underrubriker kan lärosätet lägga till. Ändra inte mallens utformning såsom marginaler.

- Självvärderingen ska inte överstiga 25 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter, exklusive lärartabellen. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som totalt utgör 6 sidor.
- Som bilaga till självvärderingen ifylls lärartabellen.

Beskrivning

Redogör för utbildningens organisation och upplägg på en övergripande nivå och motivera i relation till examensordningen. Beskriv relationen mellan den utbildningsvetenskapliga kärnan (inklusive ämnesdidaktik) och den verksamhetsförlagda utbildningen. Redogör för arbetet med att säkerställa yrkeskunskaperna i antagningen, dvs. att de särskilda behörighetskraven för yrkeslärare är i enlighet med gällande föreskrifter (*UHRFS 2013:4*). Ange när lärosätet erhöll examenstillstånd och ungefärlig omfattning av vilka yrkesprogram som studenterna är antagna mot.

Inledning

Arbetet med denna självvärdering har varit av en kollektiv skrivprocess med flera medverkande aktörer från lärar-, lednings- och studentnivå. Två lärare med god kännedom om programmet är huvudförfattare, varav en är programrådsordförande, och deras preliminära utkast har i flera steg varit föremål för interna granskningar av en referensgrupp bestående av lärare med stor erfarenhet av undervisning i yrkeslärarprogrammet, tillika medlemmar i programrådet, samt personer med ledningsuppdrag inom Lärarhögskolan (LH). Därutöver har en extern person med erfarenhet av granskningsarbete inom högre utbildning samt två alumner som nyligen erhållit yrkeslärarexamen bidragit med värdefulla synpunkter på innehållet i självvärderingen.

Organisation för yrkeslärarprogrammet

Ansvar för yrkeslärarprogrammet innehas av Lärarhögskolan (LH) vid Umeå universitet (Umu). LH är placerad direkt under lärosätets rektor och har uppdraget att samordna, utveckla och kvalitetssäkra lärarutbildning samt utbildningsvetenskap vid Umu. Verksamheten leds av en styrelse under ordförandeskap av LH:s föreståndare. I styrelsen ingår dekan/prodekan från tre av fyra fakulteter (medicinsk fakultet undantagen), biträdande föreståndare för LH, lärar- och studentrepresentanter samt externa samverkansparter. Styrelsen har det övergripande ansvaret för utbildningarnas upplägg och organisation, inklusive uppföljning, kvalitetsarbete och samverkan. Operativt verksamhetsansvar ligger hos LH:s föreståndare som har stöd av en ledningsgrupp med två biträdande föreståndare, LH:s kanslichef och ett kansli. Vid kansliet finns handläggare inom utbildning och forskning, ekonomiadministration, studie- och yrkesvägledning samt handläggare för verksamhetsförlagda utbildning, VFU.

Lärarhögskolan har sex programråd, varav ett är programrådet för yrkeslärarprogrammet. Rådet är beredande organ till LH:s styrelse och har, med stöd av utbildningsledning vid LH:s kansli, till uppgift att granska och analysera samordning, kontinuitet, innehåll och progression inom programmet samt att ta initiativ till kvalitetsutveckling. Det utgör även remissinstans vid beredning av beslut om utbildningsuppdrag. Rådet består av sex fakultetsutsedda lärarrepresentanter från medverkande institutioner, en representant från skolhuvudmännen samt en studentrepresentant. Vid behov kan såväl externa som interna ledamöter adjungeras. En utbildningsledare vid LH:s kansli är knuten till programrådet och ger stöd i utvecklings- och kvalitetsarbete samt avseende samordning och koordinering mellan medverkande institutioner i programmet.

Yrkeslärarprogrammets innehåll, upplägg och struktur

Umeå universitet erhöll examensrätt för nuvarande yrkeslärarutbildning 2011. Programmet omfattar 90 högskolepoäng med kurser inom utbildningsvetenskaplig kärna (UVK) om 60 högskolepoäng och verksamhetsförlagd utbildning (VFU) om 30 högskolepoäng. Sedan 2011 genomförs utbildningen på 50 % studietakt, vilket motsvarar sex terminer. Distansutbildningen har 2-3 träffar/termin vid Umu och via kursplattform för respektive kurs. Motivet till studietakt och distributionsform är att det stora flertalet av studenterna arbetar som yrkeslärare och väljer att kombinera arbete med studier. Erfarenhetsmässigt har denna kombination av arbete och utbildningsupplägg varit relativt krävande för studenterna, men resultat från utvärderingar och statistik för genomströmning visar samtidigt att uppläggets fördelar uppväger en ökad arbetsbelastning.

Yrkeslärarprogrammet vid Umeå universitet har under perioden oktober 2018 - mars 2020 varit föremål för ett genomgripande revideringsarbete för att ytterligare förstärka utbildningskvaliteten avseende innehåll, upplägg och progression. Nya kursplaner har fastställts och examinationsuppgifter, instruktioner och studieguides har reviderats. I självvärderingen beskrivs de identifierade utvecklingsområdena samt de åtgärder som redan är beslutade och på väg att genomföras. Avsnittet Utformning, genomförande och resultat bygger på den befintliga programstrukturen och förändringar med avseende på genomförda revideringar beskrivs i Analys- och värderingsavsnitt för respektive examensmål. Revideringen har vidare inneburit att tidigare samläsning mellan yrkeslärarprogrammet och kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) av kurs 1-3 upphör från och med ht 2020. För yrkeslärarprogrammets del innebär denna förändring att yrkeslärarinriktningen har förstärkts och tydliggjorts avseende profilering och progression. Kunskapsområden som exempelvis didaktik/yrkesämnesdidaktik, specialpedagogik och samverkan med arbetslivet med utgångspunkt i yrkeslärarens profession kan därmed på ett effektivare sätt introduceras i inledande kurser, befästas i efterföljande kurser och fördjupas i senare delen av utbildningen. Yrkeslärarprogrammets tidigare struktur samt nya struktur från och med ht 2020, redovisas i Tabell 1.

Tabell 1. Beskrivning av tidigare kursstruktur samt ny struktur från och med ht 2020

Termin	Kursstruktur t.o.m. vt 2020	Kursstruktur fr.o.m. ht 2020	Kursansv. Inst. ¹
1	Kunskap, undervisning och lärande 1 (KUL 1), 10hp (UVK)	Kunskap, undervisning och lärande 1 (KUL 1), 10hp (UVK) ²	ISS
	Demokrati, individ och samhälle (DIS), 10hp (UVK)	Värdegrund, etik och mångfald (VEM), 10hp (UVK)	ISS
2	Pedagogiskt ledarskap, sociala relationer och konflikthantering (PSK), 10hp (UVK)	Pedagogiskt ledarskap, sociala relationer och specialpedagogik (PSS), 10hp (UVK)	PED
3	Kunskap, undervisning och lärande för yrkeslärare 2 (KUL 2), 15hp (UVK)	Kunskap, undervisning och lärande för yrkeslärare 2, (KUL 2) 15hp (UVK)	PED
4	Ämnesdidaktik för yrkeslärare (ÄD), 10hp (UVK)	Ämnesdidaktik för yrkeslärare (ÄD), 10hp (UVK)	TUV
	Profession och vetenskap för yrkeslärare (PoV), 5hp (UVK)	Profession och vetenskap för yrkeslärare (PoV), 5 hp, (UVK)	TUV
5	Verksamhetsförlagd utbildning för yrkeslärare (VFU1), 15hp (moment 1) ³	Verksamhetsförlagd utbildning för yrkeslärare (VFU1), 15hp (modul 1)	PED
6	Verksamhetsförlagd utbildning för yrkeslärare (VFU2), 15hp (moment 2)	Verksamhetsförlagd utbildning för yrkeslärare (VFU2), 15hp (modul 2)	PED

I programmets inledande kurs Kunskap, undervisning och lärande 1 behandlas skolans kunskaps- och undervisningsuppdrag, dess förutsättningar i ett samhällsligt och historiskt perspektiv samt kunskaps- och vetenskapsteori och forskningsmetodik. I kursen Demokrati, individ och samhälle ligger tyngdpunkten på skolans fostransuppdrag och värdegrund samt på läraren som förmedlare av demokratiska värderingar i en heterogen lärandemiljö. I den nya strukturen har kursens innehåll i högre utsträckning anpassats till yrkeslärarpraktiken, vilket innebär att innehåll i styrdokument, kurslitteratur och forskning som specifikt riktar sig mot yrkesutbildning inkluderas tidigare i programmet i jämförelse med tidigare. I kursen Pedagogiskt ledarskap, sociala relationer och konflikthantering befästs och fördjupas kunskaper från föregående kurser genom att lärares pedagogiska ledarskap kopplas samman med kunskapsuppdraget, fostransuppdraget och arbetet med att utveckla en skola för alla elever. I den nya strukturen har bland annat området specialpedagogik förstärkts inom ramen för kursen Pedagogiskt ledarskap, sociala relationer och konflikthantering, genom utökade inslag inom ramen för en särskild modul för att säkerställa att studenterna, genom föreläsningar, seminarier och uppgifter, ges en god kunskapsgrund som kan fördjupas i senare kurser.

I den fjärde kursen Kunskap, undervisning och lärande 2, befästs och fördjupas kunskaper från Kunskap, undervisning och lärande 1, genom att uppmärksamheten riktas mot yrkesutbildningens och yrkeslärarens uppdrag utifrån historiska, samhällsliga och vetenskapliga perspektiv. Vidare behandlas undervisningsuppdraget med utgångspunkt i skolans styrdokument och i teorier om lärande, didaktik, läroplansteori och bedömning. I kursen Ämnesdidaktik för yrkeslärare fördjupas kunskaper dels från Kunskap, undervisning och lärande 1 och Kunskap, undervisning och lärande 2 om didaktik, läroplansteori

¹ ISS-Institutionen för Idé och samhällsstudier, PED-Pedagogiska institutionen, TUV-Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap

² I självvärderingen används förkortningar av kursnamn i tabellerna på grund av utrymmebrist

³ Termen 'moment' är från och med ht 2019 ersatt med 'modul' vid Umu.

och bedömning, dels från Pedagogiskt ledarskap, sociala relationer och konflikthantering om specialpedagogik som här behandlar ytterligare specialpedagogiska perspektiv med utgångspunkt i aktuell forskning. Ytterligare ett centralt inslag handlar om yrkeslärares kommunikation och samverkan med arbetslivet. I den nya strukturen har utöver specialpedagogik, även områdena bedömning och vuxnas lärande förstärkts i kursen Ämnesdidaktik för yrkeslärare. Exempelvis genomför studenten en större uppgift som innebär att undervisnings-, provkonstruktions- och bedömningsplaner sammankopplas, analyseras och värderas. Vuxnas lärande behandlas inte som tidigare enbart via föreläsning utan även via specifik kurslitteratur och uppgifter. I kursen Profession och vetenskap befästs och fördjupas kunskaper från föregående UVK-kurser genom att yrkeslärares uppdrag och uppgifter problematiseras i relation till skolan som en politiskt styrd organisation, exempelvis avseende rättsliga regler, yrkesetik, autonomi och professionellt omdöme. Vidare behandlas modeller för utvärdering och systematiskt kvalitets- och utvecklingsarbete. I den nya strukturen ingår även att studenten i denna kurs ska planera ett eget praktikinriktat utvecklingsarbete, vilket sedan genomförs och utvärderas under den verksamhetsförlagda utbildningen.

Programmets verksamhetsförlagda utbildning VFU 1 (modul 1) och VFU 2 (modul 2) omfattar totalt 80 heldagar i relevant skolverksamhet. Centralt innehåll i modulen Verksamhetsförlagda utbildning 1 är undervisning med utgångspunkt i yrkesutbildningens styrdokument samt i teorier om yrkesämnesdidaktik och lärande. Verksamhetsförlagda utbildning 2 omfattar högre krav på studentens självständighet vid planering och genomförande av undervisning och innehållet vidgas och innefattar bland annat betyg och bedömning, specialpedagogik, värdegrundsarbete och samverkan med arbetslivet. I kursen fördjupas och prövas kunskaper från tidigare kurser i såväl klassrumsinriktad planering, genomförande och uppföljning, som i skolinriktat kvalitetsarbete och samverkan med arbetslivet. Studenter med tidigare lärarkyrkeserfarenhet kan efter prövning tillgodoräkna sig modul 1, Verksamhetsförlagda utbildning 1. Vid ett godkänt tillgodoräknande genomför studenten modul 2, Verksamhetsförlagda utbildning 2 under termin 5.

Sammantaget säkerställs studenternas kunskapsutveckling genom att förväntade studieresultat (FSR), som är skrivna gentemot den nationella examensordningen, grundläggs, befästs och fördjupas på olika nivåer i utbildningen:

1. Progressionen sker genom att kunskapsområden och delar av kunskapsmålen avseende kunskap, färdighet och förmåga, introduceras och följs upp på grundläggande nivå.
2. Efterföljande kurser befäster tidigare nivåns kunskaper, färdigheter och förmågor genom att ytterligare bearbetning sker med stöd av teoretiska perspektiv, aktuell forskning och metoder.
3. Slutligen fördjupas kunskapsmålen avseende kunskap, färdighet och förmåga genom att kunskapsområden integreras och kunskapsmål knyts samman, vilket sammantaget ger studenten goda förutsättningar att utveckla nödvändig förtrogenhet med läraryrkets olika dimensioner. Denna del sammanfaller vanligtvis med kurser senare i utbildningen, inklusive VFU. Studenten kan därmed successivt utveckla kunskap, färdighet och förmåga för att självständigt arbeta som yrkeslärare i gymnasieskola och vuxenutbildning i enlighet med examensfordringarna.

Studenter, representation och omfattning av nationella yrkesprogram

Under senare år har antalet antagna studenter till programmet och antalet nationella yrkesprogram som finns representerade i programmet ökat. 2018 antogs 48 studenter, varav 17 kvinnor och 31 män. Antalet nationella program var 11. 2019 antogs 77 studenter, varav 32 kvinnor samt 45 män och antalet program var 14. Ökningen av antalet studenter, en jämnare könsfördelning samt en utökning av antalet nationella program är glädjande, men ställer samtidigt krav på att programmets organisation avseende ledning, stödstrukturer och lärarkompetens anpassas till ett större format och fler branscher. Nationella yrkesprogram med högst representation i yrkeslärarprogrammet avseende andelar under 2018 och 2019 är Fordons- och transportprogrammet, Bygg- och anläggningsprogrammet samt Vård- och omsorgsprogrammet. Programinriktningen Specialidrott hade hög representation under 2019, men på

grund av förändringar i Högskoleförordningen flyttas denna inriktning till kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) från och med ht 2020.

Säkerställande av studentens yrkeskunskaper vid antagningen

Den sökande måste behörighetspröva sina yrkeskunskaper, det vill säga uppvisa att vederbörande har kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper i minst ett av de yrkesämnena som finns i gymnasieskolans yrkesprogram. Vid Umeå universitet genomförs behörighetsprövningen via valideringsverktyget ValiWeb, med tillhörande studieväglednings- och stödverksamhet, som tillhandahålls av Skellefteå kommun. Med stöd av studievägledare, knutna till Valiweb, görs en kompetenskartläggning av den sökandes samlade meriter. Den sökande beskriver också utifrån Universitets- och högskolerådets (UHR) fastställda kunskapskriterier sina informella och formella yrkesmeriter gentemot det eller de yrkesämnena i vilket den sökande avser att bli behörighetsprövad. Det färdigställda kompetensunderlaget skickas till en eller flera bedömare som behörighetsprövar den sökandes yrkesmeriter utifrån UHR:s föreskrifter om kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper för särskild behörighet till utbildning som leder till yrkeslärorexamen. Samtliga bedömare finns listade i en bedömarbank som tillhandahålls av UHR. I enlighet med UHR:s föreskrifter utgår bedömningen från den sökandes yrkesmeriter som ska vara i nivå med SeQF5, vilken är en nivå över Skolverkets angivna nivå (SeQF4) som uppnås av elever efter genomförd gymnasial yrkesutbildning.

Efter avslutad bedömning lämnas ett yttrande om varje sökt yrkesämne i form av bifall eller avslag tillsammans med en motivering från respektive bedömare. Yttrandet läggs in i ValiWeb och delges Umeå universitet. Därefter gör Lärarhögskolan en slutgiltig bedömning av den sökandes grundläggande och särskilda behörighet inför beslut om antagning. Vid Umeå universitet tillämpas platsgaranti, vilket innebär att samtliga studenter som får sina yrkeskunskaper validerade med godkänt resultat och har grundläggande och särskild behörighet erhåller en plats på programmet.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Relatera till ifylld och bilagd lärartabell.

Lärreresurs inom yrkesläroprogrammet

Sammanställningen av lärare bedöms vara adekvat och står i proportion till utbildningens omfattning, undervisning och examination gällande vetenskaplig och professionsinriktad kompetens. Av de 9 lärare som är bemannade i programmet med 5% eller mer av sin totala tjänstgöring, är 8 disputerade, varav 1 docent och 7 lektorer, samt 1 adjunkt. Av dessa lärare har totalt 6 lärarexamen, varav 1 har yrkesläroexamen. Flera av lärarna har mångårig yrkeserfarenhet från undervisning i gymnasieskolans yrkesinriktade och teoretiska program. Vidare har några lärare yrkeserfarenhet från branscher som räddningstjänst och transport. Majoriteten av de medverkande lärarna har disputerat i pedagogik, pedagogiskt arbete eller ämnesdidaktik. Flera av dem bedriver, eller har under senare år, bedrivit forskning och utvecklingsarbeten med inriktning mot yrkesutbildning och arbetsliv, se Utbildningsmiljö. En av lärarna har haft ledningsansvar i samt medverkat i uppbyggnad av det Nordiska yrkespedagogiska och yrkesdidaktiska forsknings- och utvecklingsnätverket NordYrk, som bl. a. arrangerar en årlig nordisk konferens. Utöver nämnda lärare

medverkar ytterligare 6-8 lärare regelbundet i avgränsade undervisningsinslag i olika programkurser där de bidrar med sin specifika kompetens. Det gäller inom områden som exempelvis psykologi, utbildningshistoria och yrkesetik.

Även den samlade pedagogiska kompetensen bedöms vara adekvat i relation till undervisningsuppdraget, vilket styrks av att lärarna har mångårig undervisningserfarenhet från yrkeslärarprogrammet och andra lärarutbildningar, genom Umeå universitets riktlinjer för högskolepedagogisk kvalifikation och fortbildning (se separat rubrik nedan) samt genom Umeå universitets meriteringssystem för pedagogisk skicklighet (se nedan). Lärarnas undervisningserfarenhet från yrkeslärarprogrammet varierar mellan 2-10 år och de lärare som har arbetat längst har drygt 20 års erfarenhet från undervisning i lärarutbildning. Lärarresursen präglas av stabilitet och kontinuitet. Efter en tid av flera pensionsavgångar, vilket medförde att några nya lärare skolades in i programmet, har lärarlagens formeringar varit stabila under de tre senaste åren. Som framgår av bifogad lärartabell har 6 lärare 10% eller mer av sin tjänstgöring i yrkeslärarprogrammet. Lärarlagens formeringar ger stabilitet till såväl enskilda kurser som till programmet som helhet. Vidare har flera lärare bedömts som antingen meriterad eller excellent lärare av externt sakkunniga i Umeå universitets meriteringssystem för pedagogisk skicklighet, se Säkerställande av kompetensförsörjning och kompetensutveckling nedan.

Tre institutioner är kursansvariga för kurserna inom programmet: Pedagogiska institutionen, Institutionen för idé- och samhällstudier och Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap. Lärosätets strategi är att använda lärare med specifik vetenskaplig och professionsbaserad kompetens för varje undervisningsområde, där det är ändamålsenligt. Då innehållet i UVK är tvär- och mångvetenskapligt medverkar lärare från flera discipliner, framförallt från ämnena pedagogik och pedagogiskt arbete, men även från historia, psykologi, filosofi, och etnologi. Huvudprincipen i institutionernas bemanningsarbete är att det ska finnas en stabil grupp av lärare som är med och utvecklar kurserna år från år och att erfarna lärare hjälper till att fasa in nya lärare.

Varje kurs inom programmet leds och samordnas av en kursansvarig institution, där en kursansvarig lärare leder lärarlagets arbete och genomför planerings- och uppföljningsmöten som stöd för genomförande, utveckling och progression såväl inom kursen som i relation till andra kurser i programmet. Kurs- respektive modulansvar fördelas bland lärarna beroende på deras vetenskapliga kompetens och kunskapsinriktning. Exempelvis har en lektor med stor erfarenhet av forsknings- och utvecklingsprojekt i specialpedagogik ansvar för planering, progression, genomförande och utveckling av de specialpedagogiska inslagen i programmet. Ett annat exempel är en lektor med kompetens inom betyg och bedömning, som har motsvarande ansvar inom detta område. På liknande sätt fördelas ansvaret för föreläsningar och seminarieledning, så att ansvariga lärare har adekvat vetenskaplig kompetens och erforderliga kunskaper inom de områden som behandlas. Utöver ansvar för kurs- och modulinnehåll diskuteras och planeras yrkeslärarprogrammet i sin helhet i programrådet, se organisation för yrkeslärarprogrammet

Säkerställande av kompetensförsörjning och kompetensutveckling

Institutionerna gör i samband med verksamhetsplanering en årlig grundlig översyn av lärarresurs och lärarkompetens. Här uppmärksammas planerade pensionsavgångar, rekryteringsbehov och behov av kompetensutveckling. Institutionernas kompetensförsörjningsplaner utgör föremål för årliga dialoger på fakultets- och lärarhögskolenivå. LH:s ledning genomför årligen systematiska dialoger med berörda institutioner utifrån inlämnade kompetensförsörjningsplaner för att säkerställa att antalet lärare och deras sammanlagda kompetens svarar mot yrkeslärarprogrammets volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt. Dialogerna ligger även till grund för LH:s långsiktiga och strategiska satsningar för utveckling av vetenskaplig kompetens till gagn för programmet, se Utbildningsmiljö.

Vid Umu ges lektorer 20 % och adjunkter 10 % kompetensutvecklingstid i sina tjänster. Strategiska planer för lärares kompetensutveckling upprättas på institutionsnivå. Årligen genomförs medarbetarsamtal där kompetensutvecklingen planeras, diskuteras och följs upp med varje enskild medarbetare. Utöver system för vetenskaplig meritering har lärosätet även ett system för pedagogisk meritering, som syftar till att

stimulera, premiera och synliggöra lärares pedagogiska kompetens. Modellen har två nivåer, meriterad lärare och excellent lärare. Av de lärare som undervisar i yrkeslärarprogrammet är 1 excellent och 3 meriterade.

Lärosätet har en tydligt utarbetad process för rekrytering av lärare. Processen regleras i *Anställningsordning för lärare* som är fastställd av universitetsstyrelsen. Anställningsordningen säkrar att lärare som anställs och befordras har hög vetenskaplig och pedagogisk ämneskompetens samt i relevanta fall professionskompetens. För tillsvidareanställning som universitetslärare vid Umu krävs uppvisad pedagogisk skicklighet erhållen genom undervisning på högskolenivå, högskolepedagogiska kurser och/eller motsvarande. Bland de kurser i högskolepedagogik för universitetslärare som ges vid Umu är en specifikt inriktad mot lärarutbildning: "Handledning och examination av VFU". Denna kurs riktar sig till lärare som genomför VFU-besök. I dagsläget har en av lärarna vid programmet gått denna utbildning och vi ser det som ett angeläget utvecklingsområde att fler lärare tar del av VFU-utbildningen. Umu erbjuder också en handledarutbildning för verksamma lärare i skolan (7,5 hp). Vi har dock inte kunnat identifiera hur många yrkeslärare som gått denna utbildning under senare år. Vi vet däremot, via våra VFU-besök, att många handledare har genomfört Skolverkets handledarutbildning. Lärosätets kurser bidrar, tillsammans med övriga inslag som beskrivs i detta avsnitt, till att säkerställa att lärarstuderande har tillgång till handledare med hög kompetens för yrkeslärarutbildning.

Analys och värdering

Sammantaget visar kartläggningen av vetenskaplig, professionsrelaterad och pedagogisk kompetens att lärarresursen är adekvat och står i relation till utbildningens nuvarande volym, innehåll och genomförande. Undervisningen bedrivs av lärare, av vilka majoriteten också forskar och/eller bedriver utvecklingsarbeten i områden av relevans för UVK och yrkeslärarprofessionen, se även Utbildningsmiljö. Många lärare har lärarexamen och lång erfarenhet av undervisning från såväl gymnasieskolans yrkeslärarprogram som från undervisning på yrkeslärarprogrammet. Lärarna har också den pedagogiska kompetens som krävs för att studenterna ska kunna tillägna sig de kunskaper, färdigheter och förmågor som utbildningen avser att ge. Riktlinjer finns för anställning av lärare avseende såväl vetenskaplig som pedagogisk kompetens och där det är tillämpligt professionsbaserad kompetens. Kompetensförsörjningsplaner upprättas och följs upp systematiskt, liksom strategiska planer för lärares kompetensutveckling. Även handledarutbildning för verksamma lärare i skolan erbjuds vid lärosätet och för universitetslärare finns ett stort utbud av högskolepedagogiska kurser, bland annat VFU-utbildning för universitetslärare.

Under senare år noteras en ganska kraftig ökning av antalet antagna studenter samtidigt som att några av de undervisande lärarna i programmet närmar sig pensionsålder. För att säkerställa en fortsatt hög sammantagen lärarkompetens även i en till volymen utökad utbildning pågår därför ett arbete med syfte att, dels nyrekrytera lektorer med yrkesutbildningsinriktning, vilket vi ser som ett utvecklingsområde, dels att skola in nya lämpliga lärare vid de medverkande institutionerna. För närvarande pågår en rekrytering av lektor med yrkesutbildningsinriktning vid en av de medverkande institutionerna (TUV), vilken snart närmar sig sin slutfas. När det gäller rekrytering av lärare med yrkeslärarexamen är vi dock inom programmet medvetna om svårigheten för flertalet utbildade yrkeslärare att bli behöriga till forskarnivå på grund av att de saknar annan högskoleutbildning. Vid lärosätet utreds därför möjligheten att, som vidareutbildning till yrkeslärarprogrammet, erbjuda kandidatkurser, vilka skulle ge deltagande studenter som inte har det, behörighet till magisternivå och därefter forskarnivå. Möjligheter till vidareutbildning efter avslutat yrkeslärarprogram efterfrågas också av många studenter inom programmet, vilket vi ser som ett kvitto på att utbildning bidrar till att väcka intresse för forskning och utveckling.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Vid Umu finns en betydande utbildningsvetenskaplig forskningsmiljö med ett flertal pågående professionsinriktade forskningsprojekt av både indirekt och direkt relevans för både utbildning inom utbildningsvetenskaplig kärna och yrkeslärarprogrammet. Utbildningen äger rum i en samlad campusmiljö där stora satsningar gjorts de senaste åren på kreativa undervisnings- och studiemiljöer av betydelse för såväl utbildning på campus som via lärplattform. Inledningsvis följer en redogörelse av vetenskaplig, konstnärlig och professionsinriktad miljö kopplad till UVK och yrkeslärarprogrammet. Därefter beskrivs utbildningsmiljö samt sambandet mellan utbildning och forskning. Avslutningsvis redovisas förutsättningar för främjande av vetenskaplig, professionsinriktad och konstnärlig kompetens för lärare.

Vetenskaplig och professionsinriktad miljö

Vid de medverkande institutionerna finns flera forskningsmiljöer/forskningsområden som utgör en viktig grund för yrkeslärarprogrammet. Av Pedagogiska institutionens sex forskningsområden har följande fyra områden bäring mot programmets inriktning: Didaktik, utvärdering och bedömning; Ledarskap, organisation och arbetsliv; Lärande och IKT; samt Specialpedagogik. Exempel på aktuella forsknings- och utvecklingsprojekt med särskild relevans för programmet är: *Undervisningsinriktad medborgarbildning inom yrkesprogrammen; Förstelärares ledarskap; Informellt arbetsplatslärande bland polislärare i Sverige; Digital teknik som stöd för kommunikation och lärande under VFU; Specialpedagogisk verksamhet inom gymnasial yrkesutbildning samt Distansbaserad kompetensutveckling för yrkeslärare i specialpedagogik.*

Av fem forskningsområden inom Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap har följande områden bäring mot programmet: Tillämpad forskning om digitala praktiker inom utbildning; Utbildningspolicy och ungas övergångar samt Utvärdering. Exempel på aktuella forsknings- och utvecklingsprojekt med särskild relevans för programmet är: *Kritiskt tänkande i yrkesämnesundervisning? – Medborgarsbildning i yrkesprogrammets styrdokument och klassrumspraktik; Att komma vidare. – Unga utan fullständig grundskola och stödet för att finna framtidsvägar i olika lokala kontext; Integration av nyanlända i glesbygd genom Komvux, SFI och högskoleutbildning via kommuners lokala Lärcentra samt Undervisningsinriktad medborgarbildning inom yrkesprogrammen.* Av fem forskningsområden inom institutionen för idé- och samhällsstudier är följande områden av relevans för programmet: Historia med utbildningsvetenskaplig inriktning och Umeå forskningsmiljö för de samhällsorienterade ämnenas didaktik. Exempel på ett aktuellt forskningsprojekt med särskild bäring mot programmet är: *Pedagogik: en historisk studie av en omstridd disciplin.* Flera av de nämnda projekten är 2-4 åriga och externt finansierade via någon av de större forskningsfinansiärerna.

Majoriteten av programmets lärare medverkar i en eller flera av nämnda forskningsmiljöer och flera av dem deltar i nämnda forsknings- och utvecklingsprojekt.

Utbildningsmiljö

Drygt 34000 studenter studerar vid Umu, varav 27% på distans. Yrkeslärarprogrammet bedrivs som distansutbildning med 2-3 campusträffar per termin, vilket innebär att studenterna befinner sig både i en digital och i en fysisk utbildningsmiljö. Vid lärosätet erbjuds studieresurser och stödfunktioner som universitetsbibliotek, studievägledning och studentcentrum både digitalt och fysiskt på campus. I programmets inledande kurs introduceras studenterna i dessa stödfunktioner och de uppmanas kontinuerligt under studietiden att nyttja dessa. Via universitetsbiblioteket ges de tillgång till bland annat kurslitteratur och forskningsbaserad litteratur och tidskrifter. Studievägledning finns tillgänglig både på institutions- och programnivå och särskilda informations- och stödinsatser genomförs kontinuerligt i programmet inte minst i frågor om studieuppehåll, tillgodoräknanden och VFU-placeringar. Lärosätets

studieverkstad erbjuder studenterna stöd i bland annat akademiskt skrivande och särskild undervisning ges via LH i röst och tal. I programmet får studenterna en föreläsning om röst och tal och ges även möjlighet att delta i individuell röststödande träning i så kallat röstlab. Uppskattningsvis är det ungefär hälften av studenterna som nyttjar denna resurs.

Umu tillhandahåller undervisningslokaler med god standard avseende digital utrustning och övriga undervisningsresurser. Bra tillgång till grupprum möjliggör att undervisningen, under utbildningens campusträffar, kan varieras och fördjupas via workshops, seminarier och gruppövningar. Digitala studieutrymmen ger studenterna möjlighet att studera tillsammans via gemensamma skärmar. Information och forum för lärarutbildningen som helhet och yrkeslärarprogrammet specifikt finns tillgänglig via Umu:s web. Undervisningen på distans sker i huvudsak via en för universitetet gemensam lärplattform. Varje programkurs har där sin egen kursplattform som innehåller sidor för kursinformation, frågor/meddelanden, kommunikation och uppgifter. Förutom schema, studieguider, uppgifter med mera, görs även föreläsningar och länkar till filmer och delar av litteraturen tillgängliga på plattformen. Avslutningsvis bör nämnas att en av lärarna vid programmet har genomfört flera forskningsprojekt med inriktning mot undervisning och lärande inom yrkesinriktad utbildning. Kunskaper från dessa projekt har under senare år bland annat bidragit till att fler studentaktiva och interaktiva inslag som exempelvis Flipped Classroom har prövats och implementerats i programmets distansbaserade undervisning.

Samband mellan forskning och utbildning

Sambandet mellan forskning och utbildning i yrkeslärarprogrammet beskrivs med stöd av de kriterier som kännetecknar stark forskningsanknytning vid lärosätet.

1) *Lärarna inom yrkeslärarprogrammet är forskningsaktiva.* Som framgår av personalavsnittet samt under rubriken "Vetenskaplig och professionsinriktad miljö" bedriver merparten av lärarna egen forskning inom relevanta områden avseende utbildning och arbetsliv. Samtliga lärare deltar i institutionernas forskningsmiljöer och flera av dem medverkar i nationella och/eller internationella forskningsnätverk samt vid forskningskonferenser av relevans för utbildningen. Under det första året i programmet medverkar exempelvis forskare med goda kunskaper om utbildningshistoria, allmändidaktik, vetenskapsteori, kunskapsteori, etik och psykologi. Under det andra året involveras forskare med inriktning mot lärande i utbildning och arbetsliv, ämnesdidaktik, specialpedagogik, genus och digitalisering.

2) *Undervisningen är baserad på vetenskap och beprövad erfarenhet.* Det innebär att utbildningen grundar sitt innehåll på aktuell forskning, tillgänglig evidens och beprövad erfarenhet, vilket återspeglas i föreläsninginnehåll, undervisningsmaterial och kurslitteratur. Med tydlig förankring i forskningsbaserad litteratur involveras studenterna i aktuell forskning, vilken bearbetas genom föreläsningar, professionsinriktade casearbeten, tillämpningsövningar samt reflektions- och erfarenhetsinriktade seminarier. På grundläggande nivå men framförallt på befästande och fördjupande nivå ställs krav på bearbetning av och hänvisning till aktuell forskning i examinationer, se Utformning, genomförande och resultat. Vidare granskas alla kursplaner inklusive litteraturlistor av vetenskapligt meriterad personal i beredande organ på institutionsnivå och på övergripande nivå av programmets utbildningsledare vid LH inför fastställande.

Studenterna får i såväl teoretiska som praktiska sammanhang kännedom om pågående forskning vid lärosätet. Professorer, docenter och lektorer redogör för sin forskning i kurserna och delar av deras vetenskapliga publikationer ingår som kurslitteratur. Vidare bjuds studenter in till disputationer, allmänna seminarier, gästföreläsningar och konferenser när innehållet i dessa berör yrkeslärarprogrammets innehåll. Eftersom studenterna läser på distans och många av dem är bosatta på andra orter är dock närvaro vid dessa sammankomster inte alltid möjlig att schemalägga. Nämnas bör också att en inbjudan har gått ut den senaste veckan till samtliga yrkeslärarstudenter med egen tjänst om deltagande i en forskningsstudie om anpassning av yrkesundervisning under Corona-krisen. I skrivande stund väntar vi på svar från dessa studenter.

3) Undervisningen innefattar många läraktiviteter där studenten ges goda förutsättningar att utveckla sin förmåga att förstå, värdera och använda processer genom vilka vetenskapligt baserad kunskap främjas och ständigt omprövas. Det gör det möjligt för studenterna att förvärva kunskap, färdighet och förmåga att problematisera teoretiska och empiriska iakttagelser, analysera, kritiskt värdera och implementera ny kunskap i sin framtida yrkesutövning. För exempel, se redovisningen av examensmål 1-3 och under Utformning, genomförande och resultat.

Ett exempel på ett forskningsanknutet utbildningsinslag som binder samman kriterium 1-3 genomförs i kursen kunskap, undervisning och lärande 2 och handlar om 'undervisning och lärande i yrkesämnen – betydelsen av kön, klass och etnicitet'. Kursens lärare bedriver forskning inom för kursen relevanta områden, vilket innebär att de i hög grad intar ett forskande förhållningssätt till det material som de undervisar om. Det aktuella utbildningsinslaget introduceras via en föreläsning där läraren knyter an till egna och andras forskningsstudier, vilket därefter bearbetas och fördjupas via teori- och praktikintegrerade gruppdiskussioner där kritisk och analytisk förmåga övas och avslutningsvis prövas via en examinerande analys- och reflektionsuppgift. För godkänd uppgift ska studenten med utgångspunkt i presenterad forskning analysera och reflektera över egen undervisning och elevers lärande i yrkesämnet med avseende på normer, föreställningar och förväntningar som kan relateras till nämnda aspekter.

Avslutningsvis följs utbildningens forskningsanknytning upp via systematiska uppföljningar i mitt- och programutvärderingar där frågor om forskningsanknytning ingår, se Uppföljning.

Förutsättningar för främjandet av vetenskapligt och professionsinriktat arbete

Förutsättningar för främjande av vetenskapligt och professionsinriktat arbete skapas dels via det systematiska arbetet med kompetensförsörjnings- och kompetensuppföljningsplaner på institutionsnivå (se Personal), dels genom strategiska satsningar på universitets- fakultets- och institutionsnivå. Utifrån uppföljningar och dialoger med fakulteter och institutioner avsätter LH resurser för att stärka den vetenskapliga och professionsinriktade kompetensen i relation till utbildningens behov. I tabell 2 beskrivs satsningarna för utbildningsvetenskaplig kärna, där forskning med stark profil mot yrkeslärarprogrammet markeras med fet stil:

Tabell 2. Forskningsatsningar av relevans för programmet

Satsning	Finansiering	Tid/Intervall	Omfattning	Inriktning
Riktade forsknings-satsningar	Lärarhögskolan Fakulteter Institutioner	Vart 3:e år genom dialog	4-6-åriga miljö-satsningar	2017-2021: 60 % forskning i 2 lektorat i 4 år allmändidaktik/utbildningsvetenskaplig kärna varav ett är inriktat mot yrkeslärarprogrammet och specifikt mot vuxnas lärande , 2018-2021 en postdoktor i allmändidaktik/utbildningsvetenskaplig kärna, 20 % forskningsledare i psykologi inriktning utbildningsvetenskaplig kärna, 40 % forskning i lektorat psykologi (utbildningsvetenskaplig kärna). 2018-2021: 25% forskningsledare i specialpedagogik, 2 postdoc i specialpedagogik, 20 % forskningsledare Minne och lärande (psykologi) och 1 doktorand i psykologi.
Forsknings-satsning	Lärarhögskolan	Engångs-satsningar	6-åriga miljö-satsningar	Efter extern utvärdering 2016-2021: 25 % forskningsledare i specialpedagogik och 2 postdoktorer i specialpedagogik, 20 % forskningsledare i minne och lärande samt en doktorand.
Forskar-utbildning	Lärarhögskolan Institutioner/ Skolhuvudmän	Vartannat år	Samfinansiering av 15-25 doktorander.	2014: 3 doktorander med inriktning mot UVK 2016: 7 doktorander med inriktning mot UVK 2018: 10 doktorander med inriktning mot UVK 2020: 6 doktorander med inriktning mot UVK
Strategisk satsning	Fakultet/institution	Löpande	Varierande	2019: 100 % professor i specialpedagogik 2020: 100 % professor i allmändidaktik (fakultetsatsning), under tillsättning
Sökbar individuell forsknings-resurs	Lärarhögskolan	Årlig utlysning	Upp till 1,2 mkr i max tre år till 10 forskare årligen.	Sökbara medel för samtliga forskare inom det utbildningsvetenskapliga området varav 4 anslag till nydisputerade forskare och 6 anslag till forskare som har minst 15 procent undervisnings-/ledningsuppdrag inom Lärarhögskolans område, alternativt i skolan.

Forsknings- och utvecklingsprojekt	Lärarhögskolan Skolhuvudmän	Utllysning ca vart 3:e år, i dialog med skolhuvudman och från 2019 inom ramen för Utbildning, lärande och forskning (ULF).	3 mkr samt satsning från skolhuvudman	2015-2018: Formativ bedömning 2018-2020: Active Learning Classroom 2018-2020: Lärares professionalism 2018-2020: Elevers psykosociala arbetsmiljö 2019-2021 Kampen för lärar- och rektorsyrkets kunskap (ULF) 2019-2021 Fjärrundervisning i skolan (ULF) 2020-2022 Medborgarbildning, specifikt inriktat mot yrkeslärarutbildning (ULF) 2020-2022 Tillgänglig lärmiljö för elever med funktionsvariation (ULF)
Forsknings- och utvecklingsuppdrag	Lärarhögskolan Institution/ Enhet Skolhuvudman	Årlig utlysning	30-50 % av tjänst i 2-4 år	2016-2018 Ett projekt om kollegialt lärande 2017-2019: Ett projekt om professionsetisk kompetens och formativ bedömning.
Initieringsmedel	Lärarhögskolan	Vartannat år	100 tkr till 10 projekt	Sökbara medel för samtliga forskare inom det utbildningsvetenskapliga området
Forskningsledare	Lärarhögskolan	Engångs-satsning	Procent i tjänst för professor	2004 – pågående 50 % forskning i professur i historia med utbildningsvetenskaplig inriktning (utbildningshistoria och historiedidaktik).

Professionsinriktat arbete, ofta i kombination med forskning- eller utvecklingsarbete, främjas framförallt av de praktiska FoU-uppdragen och -projekten som möjliggör för lärare att vara verksamma i både skolan och lärosätet. Vid lärosätet har det också skapats förutsättningar för yrkesaktiva lärare i skolor att undervisa i lärarutbildningen samtidigt som de är aktiva i skolan. Vidare görs särskilda läraranställningar, där all kompetensutveckling ska genomföras i särskilda samverkansprojekt med skolan. Detta är ett sätt för lärare med skolbakgrund att hålla sin yrkeskompetens ständigt uppdaterad samtidigt som utvecklingsprojekten även främjar såväl skolans som lärarutbildningens verksamhet. Dessa satsningar berör bland annat den utbildningsvetenskapliga kärnan, men i dagsläget ännu inte specifikt yrkeslärarprogrammet, i betydelsen av att ingen av dessa lärare för närvarande undervisar i programmet, vilket således är ett utvecklingsområde. Vi anser även att specifika satsningar behöver göras inom de närmaste åren genom exempelvis utlysningar av lektorat och doktorandtjänster med inriktning mot yrkeslärarprogrammet. Avslutningsvis kan nämnas att Umeå universitet genom en regeringssatsning (Uppdrag om försöksverksamhet med praktiska forskning, ULF) på praktiska forskning har tillsatt särskilda samverkanslektorat, varav ett särskilt fokuserar fortbildning för lärare på avancerad nivå.

Analys och värdering

Den sammantagna bedömningen är att lärosätets och de medverkande institutioners vetenskapliga och professionsinriktade miljöer är programrelevanta och väl integrerade med yrkeslärarprogrammets verksamhet. Vid institutionerna bedrivs forskning med tydlig bäring mot programinnehållet och majoriteten av medverkande lärare är forskningsaktiva. Lärosätet erbjuder en digital och fysisk utbildningsmiljö med hög standard avseende stödfunktioner och resurser. Sambandet mellan forskning och utbildning är gott, vilket avspeglas i att kursinnehåll och upplägg är förankrade i aktuell forskning samt innefattas av läraaktiviteter och former för examination som utvecklar och säkerställer ett vetenskapligt förhållningssätt. Rutiner finns även för uppföljning, utvärdering och analys av forskningsanknytningen inom ramen för lärosätets kvalitetssystem. Det systematiska arbetet med kompetensförsörjning och de strategiska satsningar som görs på olika nivåer vid lärosätet säkerställer att det vetenskapliga och professionsinriktade arbetet kan främjas över tid.

Trots att vi bedömer sambandet mellan forskning och utbildning som gott har vårt nyligen genomförda revideringsarbete av programmet indikerat att forskningsanknytningen kan stärkas ytterligare i vissa kurser och att arbetet med att tillhandahålla de senaste forskningsresultaten i programmet kan systematiseras på ett effektivare sätt. Under vt 2020 genomför lärarlagen därför en systematiserad genomgång av aktuell forskning inom yrkesutbildningsfältet, vilken bildar underlag för revidering av kursernas litteraturlistor inför ht 2020. Med utgångspunkt i nämnda programrevidering arbetar även yrkeslärarprogrammets programråd med att ta fram ett underlag för en långsiktig och övergripande kompetensförsörjningsplan för att säkerställa programmets vetenskapliga och professionsinriktade kvalitet över tid. Underlaget inkluderar

såväl rekrytering av lektorer med professionsinriktning, som utlysning av doktorandtjänst och kompetensutvecklingstid för inskolning av nya lärare i programrelaterat forskningsinnehåll. Vidare är avsikten att fler av programmets lärare ska medverka i den årliga NordYrk-konferensen, vilket förväntas bidra till att lärarlagen får ytterligare kunskap om de senaste forskningsrönen inom yrkesutbildningsfältet.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. För yrkeslärarexamen ska studenten (**Förslag på mål nedan enligt UKÄ:s urval**)

- visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt samt visa kännedom om vuxnas lärande,

Detta avsnitt inrymmer beskrivningar och analyser av hur mål 1-3 behandlas på grundläggande, befästande och fördjupande nivå i programmet. Varje målbeskrivning inleds med en tabell vilken visar exempel på hur respektive mål behandlas avseende förväntade studieresultat (FSR), innehåll, läraaktiviteter, examination och bedömning. I efterföljande texter ges mer utförliga och förklarande beskrivningar av innehåll, progression, genomförande, examination samt hur bedömningen genomförs. Avslutningsvis följer analys och värdering.

Beskrivning

Tabell 3. Exempel på hur mål 1 behandlas på grundläggande, befästande och fördjupande nivå i yrkeslärarprogrammet

Kurs	FSR och Nivåplacering	Innehåll	Läraaktiviteter	Examination	Bedöm.krit
Kul 1	<u>Grundläggande</u> visa grundläggande kännedom om faktorer relevanta för kunskapsförmedling i skolan, såsom ramfaktorer, olika dimensioner i kommunikationssituation, samt planering, målsättningar och uppföljning.	Didaktik/Läroplansteori (lagar, läroplaner, planering, metodval), Utvecklingspsykologi.	Litteraturstudier, föreläsningar (inspelad och på campus), arbete med instuderingsfrågor enskilt och i gruppseminarier	Skriftlig uppgift (U/G/VG). Beskriva styrdokumentens (lagtexter, läroplan, kurs/ämnesplaner) innehåll. Beskriva och problematisera undervisningsuppdraget och dess utmaningar.	FSR - bed.krit 1
ÄD	<u>Befästande/fördjupande</u> Planera undervisning med utgångspunkt i styrdokument och i teorier om undervisning och lärande.	Yrkesämnesdid (didaktisk kompetens / ämnets kunskapsformer / teorier om lärande och spec.ped.	Litteraturstudier, dig. mtrl., föreläsningar, reflektionsseminarier., workshops	Skriftlig uppgift (U/G/VG). Beskriva och reflektera över didaktiska överväganden, didaktisk kompetens samt lärande i yrkesämne	FSR - bed.krit 2
VFU 1	<u>Fördjupande</u> Redovisa erfarenhetsbaserade praktikupplevelser med hjälp av didaktiska och läroplansteoretiska begrepp	Yrkesämnesdid. (planering, genomförande, bedömning, analys)	Litteraturstudier, momentplanering-genomförande-bedömning, analys (didaktik, läroplansteori)	Skriftl uppgift (U/G/VG) Beskriva, analysera, reflektera över planering, och genomförande (inkl. bedömning)	FSR - bed.krit 3 Praktikbesök, trepartssamtal

I Tabell 3 ges exempel på den innehålls- och kunskapsprogression som råder i programmet som helhet för detta examensmål. Via föreläsningar, seminarier och litteraturstudier introduceras didaktikområdet på *grundläggande nivå* i inledande kurs Kunskap, undervisning och lärande 1. I undervisningen behandlas de uppdrag och mål som formuleras i styrdokumentet och studenten ges en introduktion i centrala begrepp

och frågeställningar inom områdena didaktik och läroplansteori. Med stöd av dessa kunskaper bearbetas undervisningsuppdraget i relation till undervisningsplanering och metodval. I den skriftliga examinerande uppgiften förväntas studenten att med utgångspunkt i styrdokument och litteratur beskriva samt problematisera undervisningsuppdraget i termer av utmaningar. Uppgiften bedöms med utgångspunkt i bedömningskriterier 1 (se nedan kravnivåer för G- respektive VG-nivå), vilka relateras till angivet FSR som berör grundläggande kännedom om kunskapsförmedling i skolan. För godkänd examination krävs att studenten visar kunskap och förståelse för styrdokumentens och kurslitteraturens innehåll som berör kunskapsförmedling i skolan.

I kursen Ämnesdidaktik för yrkeslärare *befästs* kunskaper från kursen Kunskap, undervisning och lärande 1 genom repetition för att sedan *fördjupas* genom att de knyts samman med kunskaper om undervisningsplanering i det egna yrkesämnet och med teorier om yrkesämnesdidaktik och lärande. Via litteraturstudier, digitalt material, föreläsning, reflektionsseminarium och workshops behandlas kunskaper om didaktisk analys, didaktisk kompetens och lärande i relation till yrkesämnet. Studenternas kunskaper i didaktik och yrkesämnesdidaktik examineras via en skriftlig uppgift i vilken studenten beskriver och reflekterar över egen undervisningsplan med avseende på didaktiska överväganden, didaktisk kompetens samt elevers lärande i yrkesämnet. Uppgiften bedöms med utgångspunkt i bedömningskriterier 2 (se nedan kravnivåer för G- respektive VG-nivå), vilka relateras till angivet FSR som berör undervisningsplanering. För godkänd examination krävs att studenten beskriver, analyserar och reflekterar över sin undervisningsplan med tydlig utgångspunkt i kurslitteraturen, innefattande aktuell forskning.

Avslutningsvis *fördjupas* studentens samlade didaktiska och yrkesdidaktiska kunskaper i bland annat VFU-kursen (modul 1) då dessa, med utgångspunkt i egen undervisningserfarenhet, används för att beskriva, analysera och reflektera över undervisningsdimensionerna planering, genomförande och bedömning. I den examinerande uppgiften gör studenten med stöd av litteraturstudier och handledning, en momentplanering, vilken ska motiveras med utgångspunkt i styrdokument och litteratur. Därefter genomför studenten planerad undervisning och bedömning för att avslutningsvis analysera och värdera samtliga ingående delar. Uppgiften bedöms med utgångspunkt i bedömningskriterier 3 (se nedan kravnivåer för G- respektive VG-nivå), vilka relateras till angivet FSR som berör redovisning av erfarenhetsbaserade praktikupplevelser med hjälp av didaktiska och läroplansteoretiska begrepp. För godkänd examination krävs att studenten visar att hen tillgodogjort sig huvuddragen i kunskapsområdet, dvs att med stöd av didaktiska och läroplansteoretiska begrepp samt med utgångspunkt i aktuell forskning beskriva, analysera och reflektera över egen undervisningsplanering och genomförande av undervisning och bedömning.

Studentens uppnående av mål 1 bedöms vidare genom bedömning av studentens undervisning vid praktikbesök under VFU, studentens reflektioner över sin undervisning i ett trepartssamtal (student, handledare och universitetslärare) samt med stöd av ett bedömningsunderlag som handledare och student fyller i inför trepartssamtalet. Tre av bedömningsunderlagets 13 punkter berör kunskap och förståelse med tydlig koppling till Mål 1 där följande kriterier ska uppnås för godkänd nivå: "studenten kan beskriva och analysera olika undervisningssituationer", "... redovisa erfarenhetsbaserade praktikupplevelser med hjälp av didaktiska och läroplansteoretiska begrepp" och "... redogöra för [...] styrdokument, läroplansteori och olika didaktiska perspektiv inom yrkesutbildningen".

Säkerställandet av studentens kunskap och förståelse examineras i relation till FSR, som är kopplade till examensmålet, med stöd av bedömningskriterier. Innehållet i dessa tangerar i hög grad varandra, medan formuleringar och form varierar. Oavsett bedömningskriterier krävs för kursbetyget G att alla moduler/examinationsuppgifter är bedömda som godkända. För kursbetyget VG varierar kraven beroende på antalet VG-uppgifter som ingår i kursen. Bedömningsfrågor behandlas inom lärlagen dels vid planering av kurs, där en så gemensam tolkning som möjligt av kriterier och kriteriegränser eftersträvas, dels vid utvärderings- och bedömningsmöten där så kallade gränsfall diskuteras. I Tabell 4-6 redovisas bedömningskriterierna.

Tabell 4. Bedömningskriterier 1

För godkänd	För väl godkänd krävs dessutom
Visar kunskap om och förståelse för styrdokumentens innehåll Visar kunskap om och förståelse för kurslitteraturens innehåll Visar förmåga att skriva en text som går att förstå Formaliakraven är tillgodosedda	Visar förmåga att knyta ihop styrdokumentens och kurslitteraturens innehåll med egna erfarenheter från undervisning och/eller lärande vilket förtydligar, fördjupar eller breddar ett resonemang Visar självständighet i behandling av kurslitteratur och styrdokument

Tabell 5. Bedömningskriterier 2

För godkänd	För väl godkänd krävs dessutom
Innehållet är relevant i relation till uppgiftens frågeställningar Texten är sammanhängande och precis Beskrivning, analys och reflektion görs där det efterfrågas Texten har en tydlig koppling till litteraturen, inklusive aktuell forskning God språkbehandling Korrekt och konsekvent referenshantering	Allsidig beskrivning, analys och reflektion kring frågeställningar genom tydlig integrering av litteraturen, inklusive aktuell forskning Självständig användning av litteraturen och göra författarnas argument/resultat rättvisa Visa prov på god analytisk och problematiserande förmåga. Texten är välformulerad

 Tabell 6. Bedömningskriterier 3⁴

Bedömningsaspekter	Bedömningsnivåer	Bedömningskriterier
Förmåga att uttrycka kunskap: studentens förmåga att visa att hen tillgodogjort sig modulens/uppgiftens kunskapsområde avseende de FSR som examineras.	Bristfällig Tillfredsställande (=G) Hög (=VG)	[...] tillgodogjort sig huvuddragen i kunskapsområdet samt värderar och använder dessa kunskaper på ett relevant sätt [...] förutom huvuddragen, tillgodogjort sig nyanser samt en djupare förståelse och ett utvecklat förhållningssätt. Använder begrepp och teorier effektivt och nyanserat
Analytisk förmåga och kritiskt förhållningssätt: studentens förmåga att med utgångspunkt i teori och begrepp diskutera, analysera, problematisera och motivera sina ställningstaganden inom det kunskapsområde (FSR) som examineras.	Bristfällig Tillfredsställande (=G) Hög (=VG)	[...] förmåga att sätta teorier och begrepp i ett sammanhang. Egna idéer, åsikter samt slutsatser är motiverade med hjälp av argument baserade i kurslitteratur och aktuell forskning, [...] analytisk förmåga att sätta teorier och begrepp i ett vidare sammanhang. Egna idéer, åsikter samt slutsatser är väl underbyggda och trovärdiga, med stöd i kurslitteratur inklusive aktuell forskning.
Språk och formalia: studenten visar förmåga att i text och övrig presentation visa prov på vetenskaplig kvalitet (språk, struktur, referenshantering mm.)	Bristfällig Tillfredsställande (=G) Hög (=VG)	[...] uttrycker sig i huvudsak på ett sätt som gör det möjligt att följa resonemang och förstå vad studenten menar. Visar en medvetenhet om vetenskaplig kvalitet [...] uttrycker sig precist och språkanvändningen är effektiv. Visar god medvetenhet om vetenskaplig kvalitet

Analys och värdering

Mål 1 som berör kunskaper om didaktik och ämnesdidaktik har ett stort utrymme i undervisning och examination och dessutom finns en relativt tydlig progression i programmet. Med nivåindelningen grundläggande, befästande och fördjupande är kunskapskravens, läraaktiviteternas och examinationernas relationer i programmets olika kurser samt studentens kunskapsutveckling över tid väl synliggjord för såväl lärare som studenter. Progressionen ger också studenten goda förutsättningar att successivt utveckla en förtrogenhet med undervisningens teoretiska och praktiska dimensioner. Trots viss variation i utformning av de bedömningsmodeller som används, bedöms de sammantaget vara adekvata för att säkerställa att studenten uppnår fastställda examensmål.

I revideringsarbetet 2018-2019 identifierades ett behov av precisering och reducering av antalet FSR för att därmed ytterligare tydliggöra kravnivåerna vid examinationerna samt progressionen mellan kurserna avseende innehåll och FSR. Exempelvis reducerades antalet FSR i vissa kurser där överlappningar identifierades. Vidare gjordes en del förändringar i användningen av verb (ex. visa kunskaper om, analysera, värdera etc.), kravnivåer förtydligades (ex. grundläggande kunskaper) och formuleringar preciserades (ex. didaktik respektive yrkesämnesdidaktik). Nämnda preciseringar av FSR finns med i de nya och fastställda

⁴ bedömningskriterier 3: För betyget godkänd (G) på uppgift (kan motsvara ett eller flera FSR) krävs att samtliga bedömningsaspekter är bedömda som 'tillfredsställande = G' och för betyget väl godkänd (VG) krävs att bedömningsaspekterna 1-2 är bedömda som 'hög = VG' och aspekten 3 som 'tillfredsställande =G'.

kursplanerna som gäller från och med ht 2020. I arbetet definierades även vuxnas lärande som ett uttalat utvecklingsområde. I den tidigare strukturen behandlades vuxnas lärande i en specifik föreläsning, men examinerades inte via någon uppgift. Däremot behandlades och examinerades kunskaper om lärande och lärmiljöns betydelse med utgångspunkt i teorier om lärande och specialpedagogik. Vad som är specifikt för vuxnas lärande till skillnad från ungdomars lärande kan diskuteras, men vi konstaterar dock att allt fler yrkesutbildningar bedrivs i vuxenutbildningens regi med vuxna elever. Vårt revideringsarbete utmynnade därför i en förstärkning av detta område genom att forskningslitteratur som specifikt behandlar vuxnas lärande lades till och att studentens kunskaper om detta område examineras via skriftlig uppgift.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

2. För yrkeslärarexamen ska studenten (**Förslag på mål nedan enligt UKÄ:s urval**)

- visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Dessa exempel kan bestå av kursmål, lärandeaktiviteter, hur examinationsuppgifter är utformade och vilka bedömningskriterier som används.

Beskrivning

Tabell 7. Exempel på hur mål 2 behandlas på grundläggande, befästande och fördjupande nivå i yrkeslärarprogrammet

Kurs	FSR och nivå/placering	Innehåll	Läraktiviteter	Examination	Bedöm.krit.
ÄD	<u>Grundläggande/befästande</u> Med utgångspunkt i teorier om undervisning, lärande, bedömning, utvärdering, planera undervisning och reflektera över egna och andras planer	Ämnesdidaktik Undervisningsplanering	Litteraturstudier, Föreläsning, Konstruktion av undervisningsplan inkl bedömning, Seminarium (peer-review)	Skriftlig uppgift (U/G/VG) Konstruktion av undervisnings- och bedömningsplan	FSR - Bed.krit 2
VFU 1	<u>Befästande/fördjupande</u> Under handledning skriva och motivera flera egna planeringar med tydliga mål som är relaterade till styrdokumentet, samt genomföra och utvärdera planeringarna mot målen	Ämnesdidaktik Lektionsplanering och undervisning i aktuellt moment	Litteraturstudier, Handledning Planering, Genomförande Lärarlagsmöten mm (ev praktikbesök)	Skriftlig uppgift (U/G/VG) Lektionsplaneringar (mål, innehåll, ramfakt, metoder, introduktion och uppföljning, genomförande och analys). (ev praktikbesök)	FSR - Bed.krit. 3
VFU 2	<u>Fördjupande</u> Självständigt ansvara för, leda och utveckla undervisning utifrån relevanta ämneskunskaper och yrkesdidaktiska överväganden. Självständigt och med andra i skolan planera, genomföra	Ämnesdidaktik Självständig momentplanering, genomförande, analys av utv. möjligheter	Litteraturstudier, Momentplanering, Genomförande, Bedömning, Analys av utv. möjlig-heter Elevvårdsmöten, APL-besök mm.	Skriftliga uppgifter (U/G/VG) - Momentplanering (uppdrag, mål, elevgrupp, ramfakt, innehåll och struktur, metoder, bedömning och utvärdering, analys av utv.möjligheter.	FSR - Bed.krit 3

	och utveckla undervisningen och den pedagogiska verksamheten.		Praktikbesök	- Analys av förutsättningar för elevers yrkeslärande i skola-APL-kommande arbetsliv, samt förslag till förbättringsåtgärder. Praktikbesök	Praktikbesök, trepartssamtal
--	---	--	--------------	--	------------------------------

I Tabell 7 ges några exempel på innehålls- och kunskapsprogressionen i programmet som helhet för detta mål. Inledningsvis kan nämnas att examensmålet introduceras redan i kursen Kunskap, undervisning och lärande 2 (termin 3) via en enklare undervisningsövning som inkluderar planeringsunderlag och genomförande av en kortare lektion i mindre studiegrupp. Planeringsunderlaget inrymmer beskrivningar av mål, innehåll, arbetsmetoder och arbetsformer och studenten ska motivera sitt lektionsupplägg med utgångspunkt i styrdokument och i kurslitteratur som behandlar generella ämnesdidaktiska och metodologiska frågor. Studentens lektionsplanering och genomförande följs upp genom gemensamma gruppreflektioner och bedömning görs i en två-gradig skala (U/G) av både planeringsunderlag och genomförande. För godkänd examination krävs att studenten med utgångspunkt i styrdokument och kurslitteratur har utformat och motiverat ett planeringsunderlag, genomfört planerad lektion och avslutningsvis reflekterat över utfallet.

Via litteraturstudier, föreläsningar och seminarier *befästs* kunskapsmålet i kursen Ämnesdidaktik för yrkeslärare. I undervisningen behandlas styrdokumentens riktlinjer för yrkesämnena, yrkesämnesdidaktiska frågeställningar och begrepp, samt teorier om lärande och bedömning. Med utgångspunkt i nämnda delar konstruerar studenten en undervisnings- och bedömningsplan i eget ämne, vilken processas och granskas i s.k. peer-reviewseminarier. Efter eventuell revidering lämnar studenten in sin plan inklusive reflektion för bedömning som görs enligt en tregradig skala (U/G/VG). Uppgiften bedöms med utgångspunkt i bedömningskriterier 2 (se Tabell 5), vilka relateras till angivet FSR som berör undervisningsplanering och reflektion över egen och andras planeringar med utgångspunkt i teorier om undervisning, lärande, bedömning och utvärdering samt aktuell forskning. För godkänd examination krävs att studenten utifrån nämnda utgångspunkter beskriver, analyserar och reflekterar över sin egen samt andras undervisningsplan.

I VFU 1 *befästs och fördjupas* studentens förmågor från tidigare kurser genom att de prövas och tillämpas i utförandet av egna lektionsplaneringar, vilka genomförs i klassrumspraktiken och därefter utvärderas och analyseras med utgångspunkt i styrdokumentens innehållsliga riktlinjer och mål, ramfaktorteori samt i ämnesdidaktisk teori. Studentens utformande av lektionsplanering sker i samråd med och stöd av handledare, medan lektionsgenomförande samt utvärdering och analys görs individuellt av studenten. Lektionsplanering samt utvärdering och analys examineras via en tregradig skriftlig uppgift som bedöms med stöd av bedömningskriterier 3 (se Tabell 6), vilka kopplas till angivet FSR som berör undervisningsplanering, genomförande och utvärdering. För godkänd examination krävs att studenten visar förmåga att använda teorier och begrepp i sin undervisningsplanering, utvärdering och bedömning samt kan motivera sina slutsatser med hjälp av argument som återfinns i styrdokument och kurslitteratur, däribland aktuell forskning. Studentens förmåga att genomföra lektioner som utgör en del av Mål 2 bedöms vid praktikbesök och trepartssamtal som vanligtvis genomförs under VFU 2 (se nedan).

Avslutningsvis *fördjupas* studentens förmågor avseende Mål 2 under VFU 2. Fördjupningen innebär enligt innehållsbeskrivningen att studenten på ett mer självständigt sätt än tidigare förväntas planera, genomföra och utvärdera undervisning, beakta och inkludera aspekter som exempelvis genus och specialpedagogik samt medverka i utvecklingsarbeten som berör yrkesämnet och skolan som helhet. I en skriftlig tregradig uppgift gör studenten en momentplanering som inkluderar didaktiska, ramfaktorteoretiska och specialpedagogiska överväganden och efter genomförd undervisning analyseras utfallet i termer av utvecklingsmöjligheter som kan gynna alla elevers lärande.

I en annan skriftlig examinerande uppgift inom ramen för kursen gör studenten en analys av förutsättningar för elevers yrkeslärande inom yrkesämnet givet de relationer och övergångar som råder mellan skolförlagd undervisning, APL och arbetsliv. I uppgiften problematiseras och värderas bland annat hinder och utvecklingsmöjligheter avseende samverkan och ett integrerat och livslångt lärande för eleverna.

Uppgifterna bedöms med stöd av bedömningskriteriemodell 3 (se Tabell 6) vilka kopplas till angivna FSR som berör planering, genomförande samt utveckling av undervisning och pedagogisk verksamhet. För godkänt resultat krävs att studenten visar förmåga att självständigt planera, analysera, värdera och ge förslag på utveckling av undervisning samt annan pedagogisk verksamhet som APL. Studentens förmåga att leda, genomföra och reflektera över undervisning bedöms via observationer av studentens undervisning vid praktikbesök samt utifrån studentens reflektioner under ett trepartssamtal (student, handledare och universitetslärare), vilket genomförs med stöd av ett bedömningsunderlag som handledare och student fyller in inför samtalet. Sju av bedömningsunderlagets 13 punkter berör färdighet och förmåga och flera av dem har en tydlig koppling till Mål 2. Exempelvis anges att: "Under handledning skriver och motiverar studenten flera egna planeringar med tydliga mål som är relaterade till styrdokumentet, samt genomför och utvärderar planeringarna mot målen", "Under handledning leder studenten undervisning och reflekterar över sitt pedagogiska ledarskap", "Studenten kommunicerar med elever i olika situationer och personal genom att lyssna och ge feedback och reflektera över dessa förmågor", "[...] i olika situationer bemöter studenten elever i enlighet med skolans värdegrund och nationella styrdokument".

Säkerställandet av studentens färdighet och förmåga avseende mål 2 examineras således i relation till ett flertal FSR som är kopplade till examensmålet och med stöd av beskrivna bedömningskriterier. För kursbetyget G gäller även här att alla moduler/examinationsuppgifter är bedömda som godkända. För kursbetyget VG varierar kraven beroende på antalet VG-uppgifter som ingår i kursen. I VFU-kursen görs en sammantagen bedömning, vilken inkluderar såväl skriftliga uppgifter som praktikgenomförande. Dessa delar bedöms som lika viktiga i den slutgiltiga bedömningen. Bedömningsfrågor avseende detta mål behandlas i läroplanen på samma sätt som angetts ovan.

Analys och värdering

Vår bedömning är att mål 2 har ett relativt stort utrymme i undervisningen och att examination och progression är tillfredsställande. I de kurser som föregår VFU introduceras och befästs examensmålet och studenten får med stöd av didaktiskt, metodologiskt och ramfaktorteoretiskt inriktad undervisning möjlighet att i såväl läraktiviteter som i examinerande uppgifter utveckla sina förmågor avseende undervisningsplanering, lektionsgenomförande, bedömning och utvärdering. VFU-modulerna 1 och 2 innebär att dessa förmågor prövas och fördjupas i faktiska praktiksammanhang och studentens förmåga till självständighet, reflektion och samverkan avseende utvecklingsmöjligheter i undervisning och APL betonas allt tydligare. Bedömningskriteriernas användning i relation till angivna FSR bedöms vara adekvata för att säkerställa att studenten uppnår fastställt examensmål.

I revideringsarbetet 2018-2019 identifierades ett antal utvecklingsområden, vilka i de nya och fastställda kursplanerna har omsatts i mer preciserade FSR och uppgifter som gäller från och med ht 2020. Syftet har varit att i större utsträckning än tidigare poängtera och lyfta fram alla delar i examensmålet, dvs planering, genomförande, utvärdering och utveckling av undervisning och pedagogisk verksamhet i övrigt. Som exempel kan nämnas att: 1) fler undervisningsövningar som inkluderar planering och reflektion har lagts in med stegrande kunskapskrav i kurser som föregår VFU, 2) ett långsiktigt utvecklingsarbete i egen skolpraktik har införts, vilket sträcker sig över flera kurser. I kursen Profession och vetenskap planerar studenten med utgångspunkt i styrdokument, kurslitteratur samt egna praktikerfarenheter ett eget utvecklingsarbete, vilket därefter genomförs och utvärderas under VFU-modulerna 1 och 2. Ett annat identifierat utvecklingsområde är bedömning och examination av studenternas VFU, där ett större utvecklingsarbete pågår vid lärosätet. Nuvarande kriterier för bedömning av VFU är relativt många till antalet och stundtals omständligt formulerade. Detta gör det svårt för studenter, handledare i skolan och besökande universitetslärare att på ett överskådligt vis få en bild av vad som krävs för godkänd examination. Arbetet som avslutas under 2020, och där representanter från yrkeslärarprogrammet har bidragit med förslag till förbättringsåtgärder, förväntas bland annat bidra till att riktlinjer för bedömning koncentreras och tydliggörs, för att främja studenternas lärande, men även handledare och universitetslärares observation och bedömning. Avslutningsvis bör också nämnas ett utvecklingsprojekt som yrkeslärarprogrammet deltar i under 2019-2020, vilket handlar om hur relationen teori och praktik, professionsanknytning och

samverkan mellan Umu och praktikskolor kan utvecklas med stöd av digital teknik, se även Arbetsliv och samverkan.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse - värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

3. För yrkeslärarexamen ska studenten (**Förslag på mål nedan enligt UKÄ:s urval**)

- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens både i yrkesämnet och i det pedagogiska arbetet.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Dessa exempel kan bestå av kursmål, lärandeaktiviteter, hur examinationsuppgifter är utformade och vilka bedömningskriterier som används.

Beskrivning

I yrkeslärarprogrammet ges studenten goda förutsättningar att reflektera över yrkeslärarens generella och specifika uppdrag. En stor del av studenterna har sedan tidigare egna erfarenheter av undervisning och lärande, vilket gör att undervisning mot detta examensmål kan inledas redan i programmets första kurser. I en skriftlig reflektionsuppgift som är hämtad från kursen Demokrati, individ och lärande uppmanas studenten att utifrån styrdokument och kurslitteratur reflektera över vilka egenskaper och kompetenser som hen anser att en bra lärare behöver, vilka egenskaper och kompetenser studenten själv anser sig besitta samt vad studenten behöver utveckla. Uppgiften bedöms enligt bedömningskriterier 1 (Tabell 4) vilka är kopplade till ett FSR som berör studentens förmåga att analysera skolans styrdokument, skolans värdegrund och möjliga konflikter mellan styrdokument, värdegrund och undervisningspraktik. För godkänd examination krävs att studenten för ett sammanhängande resonemang om sina egna styrkor, svagheter och möjliga utvecklingsområden utifrån kurslitteratur, styrdokument och egna undervisningserfarenheter. Uppgiften visar studentens förmåga på grundläggande nivå och därifrån sker en progression genom programmet, vilken åskådliggörs genom tre exempel i Tabell 8.

Tabell 8. Exempel på hur mål 3 behandlas på grundläggande, befästande och fördjupande nivå i yrkeslärarprogrammet

Kurs	FSR	Innehåll	Aktiviteter	Examination	Bedöm.krit.
ÄD	<u>Grundläggande</u> Redogöra för regler och former för systematisk utvärdering, kompetensuppföljning och kvalitetssäkring. Planera och problematisera trepartssamtal som ett led i att främja elevens lärande	Planera och reflektera över undervisning i olika lärmiljöer, utvärdering av egen pedagogisk verksamhet.	Litteraturstudier Föreläsningar Seminarium	Skriftlig individuell uppgift. (U/G) Beskriva, problematisera och reflektera över yrkeslärarens ansvar och behov av kompetens i samverkan med arbetslivet	FSR-Bed.krit 2
PoV	<u>Befästande/fördjupande</u> Redogöra för skolans och lärarens ansvar beträffande utvärdering, systematiskt utvecklingsarbete och skolutveckling Problematisera läraryrkets professionella kärna och	Utvärdering, utvecklingsarbete, skolutveckling samt hur lärarens uppdrag kan utvärderas och vidareutvecklas.	Litteraturstudier Föreläsning Seminarium	Skriftliga individuella uppgifter I:(U/G) samt II: (U/G/VG) I: Diskutera kommande yrkesutövande i termer av professionell kunskap, kunskapsbas och lärarprofessionalism. II: Analysera det egna gymnasieprogrammet där man	FSR-Bed.krit 2

	lärarens ansvar för utvecklingen av yrket värdera det egna lärandet under utbildningen	Lärares ansvar för utveckling utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet		undervisar avseende möjligheter och hinder för skolutveckling.	
VFU 2	<u>Fördjupande</u> Reflektera över och kritiskt värdera sitt läraruppdrag och formulera mål för sin egen lärarutveckling	Ämnesdidaktik, Självständig analys av det egna ämnets utvecklingsmöjligheter.	Litteraturstudier Handledning Genomförande och reflektion över egen undervisning och medverkan i daglig skolverksamhet	Skriftlig individuell uppgift (U/G/VG) Reflektera över eget läraruppdrag i den samlade pedagogiska verksamheten samt identifiera utvecklingsmöjligheter	FSR-Bed. krit. 3 Trepårtssamtal

Det första exemplet i Tabell 8 är på *grundläggande* nivå och är hämtat från kursen Ämnesdidaktik för yrkeslärare som behandlar yrkesämnenas didaktik. I kursen analyseras bland annat undervisningen i de egna ämnena i enlighet med ett FSR som berör undervisningsplanering med utgångspunkt i styrdokument och i teorier om undervisning och lärande. Eftersom delar av undervisningen i yrkesämnena sker utanför gymnasieskolans och vuxenutbildningarnas lokaler behöver studenten även reflektera över hur hen kan utveckla sin förmåga att stödja ett arbetsplatsförlagt lärande hos sina elever. Bland kursens FSR ingår därför att redogöra för regler och former för systematisk utvärdering, kompetensuppföljning och kvalitetssäkring samt att visa förmåga att planera och problematisera trepartssamtal som ett led i att främja elevens lärande. Studentens kunskaper och färdigheter prövas gentemot dessa FSR via skriftliga uppgifter varav en skriftlig tregradig uppgift som behandlar samverkan mellan skola och arbetsliv. I uppgiften förväntas studenten reflektera över egna pedagogiska och ämnesmässiga kompetenser och hur dessa kan utvecklas och integreras i arbetet med utbildning för APL-handledare, i trepartssamtal med handledare och i arbetet med att integrera skolans och arbetsplatsens lärmiljöer. Uppgiften bedöms utifrån bedömningskriterier 2, se Tabell 5, vilka relateras till nämnda FSR. För godkänd examination krävs en sammanhängande text, i vilken studenten utifrån styrdokument, kurslitteratur och egna erfarenheter, beskriver, analyserar och reflekterar över samverkan mellan arbetsliv och skola, samt sitt eget behov av kompetensutveckling.

Den *befästade* och *fördjupande* nivån uppnås i kursen Profession och vetenskap där lärarprofession, utvärdering och skolutveckling utgör viktiga teman i undervisningsinnehållet. Kunskaper och färdigheter från tidigare kurser avseende analys och värdering av läraruppdrag och lärarkompetenser befasts och fördjupas via kursinnehåll som berör utvärdering och skolutveckling. Studenternas kunskaper, förståelse, färdigheter och förhållningssätt bedöms genom två individuella skriftliga uppgifter. Den ena uppgiften behandlar lärares professionella identiteter, i vilken studenten diskuterar yrkeslärarens kunskapsbas och vad lärarprofessionalism kan innebära utifrån styrdokument, kurslitteratur inklusive aktuell forskning och egna erfarenheter. Den andra uppgiften behandlar utvärdering och skolutveckling, i vilken studenten analyserar "sitt" gymnasieprogram avseende möjligheter och hinder för utvärdering och skolutveckling. Studentens prestationer bedöms utifrån bedömningskriterier 2, se Tabell 5, vilka kopplas till nämnda FSR.

I den avslutande VFU-kursen uppnås den *fördjupande* nivån genom två skriftliga uppgifter, i vilka studenten dels reflekterar över sitt eget lärande över tid, dels över förutsättningar för lärande från skola till arbetsliv. Den första uppgiften som bedöms enligt tvågradig skala innebär att studenten med utgångspunkt i styrdokument, kurslitteratur och egna praktikerfarenheter reflekterar över vad som behöver utvecklas i det egna läraruppdraget. I den andra uppgiften, som bedöms enligt tregradig skala och seminariebehandlas före inlämning, förväntas studenten med motsvarande utgångspunkter diskutera, analysera och problematisera förutsättningar för ett integrerat lärande vilket inrymmer skolundervisning, APL och lärande i arbetslivet. I uppgiften ingår även att studenten i relation till området reflekterar över utmaningar och utvecklingsområden för sin egen del samt för skolan och APL på arbetsplatserna. Uppgifterna bedöms med stöd av bedömningskriterier 3, se Tabell 6, vilka kopplas till nämnda FSR som berör reflektion och värdering av eget läraruppdrag samt formulering av egna mål för lärarutveckling. För godkänd examination krävs att studenten visar förmåga att i sina reflektioner sätta teorier och begrepp i ett sammanhang samt att motivera sina resonemang med hjälp av argument från styrdokument och kurslitteratur, inklusive aktuell forskning. Studentens uppfyllande av mål 3 examineras vidare genom ett trepartssamtal som genomförs

under praktikbesök, se även mål 2. I detta samtal mellan student, handledare och universitetslärare bedöms studentens förmåga med stöd av följande tre kriterier i bedömningsunderlaget: "Studenten kan reflektera över de krav och utmaningar som lärarprofessionen ställer i relation till den egna kompetensen", "Studenten kan resonera om den professionella lärarens uppdrag i en skola för alla" och "Under handledning leder studenten undervisning och reflekterar över sitt pedagogiska ledarskap".

Analys och värdering

Vår bedömning är programmet ger studenten goda möjligheter att utveckla förmågan att identifiera sina egna behov av kunskaper, färdigheter och förhållningssätt. Progressionen är tydlig, från de första kurserna, där studenten visar sin förmåga att förstå styrdokumentens innehåll, analysera det egna uppdraget och sina utvecklingsbehov, till att i de avslutande kurserna genomföra systematiska utvärderingar av den egna pedagogiska verksamheten och därigenom identifiera och formulera mål för sin egen kompetensutveckling. Vi noterar också att återkommande och över tid mer omfattande reflektionsuppgifter bidrar till att studenten i hög grad utvecklar sin förmåga att både reflektera över sin egen kompetensutveckling och det egna programmets utvecklingspotential. Inte minst tydliggörs denna utveckling under VFU där uppgifterna i hög grad knyter an till de breda praktikerfarenheter som görs. En tydlig koppling mellan teori och praktik i dessa uppgifter är vidare fundamentalt för att studenten ska utveckla sin yrkesrelaterade reflektionsförmåga.

Sammantaget ger således undervisningen vid yrkeslärarprogrammet studenten goda möjligheter att utveckla förmågan att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens i såväl yrkesämnet som i det pedagogiska arbetet. Enligt gällande högskoleförordning ingår inte undervisning i yrkesämnena, men däremot ska utbildningen ge studenten förutsättningar att genom reflektion utveckla de kompetenser och förhållningssätt som är nödvändiga för fortsatt utveckling som yrkesaktiv lärare. För att utbildningen i högre grad än tidigare ska bidra med detta har ett flertal kontakter med inriktning mot yrkeslivet upprättats under det senaste året, exempelvis med yrkeslärare och skolledningar i regionen, representanter från Valiweb och representanter för olika branscher. Vår förhoppning är att dessa kontakter ska bidra till att yrkeslärarutbildningens lärare ökar sina kunskaper om de specifika kompetensbehov som finns inom branscher och yrkesämnena. Se även Arbetsliv och samverkan.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Redogör också för hur det säkerställs att studenterna uppnår den del av examensordningens mål som gäller jämställdhet, dvs. *visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten.*

Jämställdhet i programmet

Vid Umeå universitet är jämställdhet ett av sex perspektiv som ska genomsyra alla utbildningar avseende både innehåll och genomförande (*Kvalitetssystem för utbildning vid Umeå universitet*). Perspektivet granskas genom olika aktiviteter inom ramen för Umeå universitets kvalitetssystem, exempelvis studentundersökningar och utbildningsutvärderingar samt analyseras i verksamhetsplaner och verksamhetsberättelser för respektive program på årlig basis. Vid upptäckta brister vidtas åtgärder som förs in i en Uppföljnings- och åtgärdsplan som fastställs och följs upp för respektive program (se Uppföljning). Vid lärosätet finns vidare en omfattande och stark genusvetenskaplig forskningsmiljö som involverar

forskare vid samtliga fyra fakulteter. Det finns även en genusforskarskola samt ett Centrum för genusstudier (UCGS), som har i uppdrag att främja genusforskning vid hela universitetet. En av de lärare som undervisar på programmets kurser är knuten till UCGS-miljön och hen har bland annat undersökt språkliga normer bland manliga och kvinnliga elever på gymnasieskolans yrkesprogram.

På övergripande organisatorisk nivå beaktas även jämställdhet utifrån följande aspekter: Vid sammansättning av beredande och beslutande organ eftersträvas en jämn könsfördelning. Riktlinjen vid Umu är proportionen 60/40. Då könsfördelningen i LH:s programråd, dock inte i yrkeslärarrådet, har varit något skev har åtgärder i form av striktare riktlinjer vidtagits, vilket resulterat i en jämnare balans. Vikten av att synliggöra både män och kvinnor i läraryrket är en medveten strategi i LH:s marknadsföring och externa kommunikation. En nyligen genomförd genomgång visade dock på brister i informationsmaterialet om yrkeslärarprogrammet, där kvinnor var klart underrepresenterade i bilder och texter. Vidare gavs en stereotyp bild av såväl kön som yrkeslärarens profession i lärosätets bildspråk, där endast män i traditionellt manliga (verkstads-) miljöer var representerade. Ett utvecklingsarbete har därför inletts med målet att åtgärda dessa brister.

Vid LH analyseras antagningssiffror, genomströmning och avhopp ur ett jämställdhetsperspektiv, såväl centralt som i programrådets programanalyser (kombinerad verksamhetsberättelse och verksamhetsplan för respektive program, se Uppföljning, åtgärder och återkoppling). Frågor om jämställdhet samt hur studenterna uppfattar dessa inslag i sin utbildning, ingår också i de programutvärderingar som genomförs. Vid behov, om jämställdhetsperspektivet är bristande, vidtas åtgärder, se Uppföljning, genomförande och resultat. Studentbarometern, en studentundersökning som genomförs vartannat år och som är en aktivitet i lärosätets kvalitetssystem för utbildning, som genomfördes 2018 visar att lärarprogrammen vid Umu och framför allt yrkeslärarprogrammet, utmärker sig från andra program genom att studenterna i hög utsträckning är nöjda med inslagen om jämställdhet. Hela 80 % av lärarstudenterna är nöjda med hur frågorna behandlas, vilket är en bekräftelse på att det målmedvetna arbetet med jämställdhet har fått ett gott utslag i utbildningen.

En medveten dialog om bemanning sker vid de institutioner som medverkar i utbildningen. Fördelningen mellan manliga och kvinnliga lärare i programmet är i dagsläget jämn, med 4 manliga lärare och 5 kvinnliga. Redan i vårt revideringsarbete 2018-2019 identifierade vi valen av kurslitteratur som ett utvecklingsområde, vilket även inkluderade frågan om jämställdhet. Exempelvis var 34 av totalt 46 titlar i programmets tre första kurser författade helt eller delvis av män. Som nämnts tidigare revideras samtliga kursers litteraturlistor under vt 2020 och målet är att uppnå en jämn könsfördelning bland författarna (inom ramen för 40-60% könsfördelning). Jämställdhet beaktas även i anslutning till den pedagogiska och organisatoriska planeringen av yrkeslärarprogrammet, där kursansvariga lärare och andra medverkande lärare eftersträvar en jämn könsfördelning bland studenterna vid grupparbeten och redovisningar. Denna princip kommuniceras kontinuerligt med studenterna som en viktig riktlinje för att skapa jämlika och jämställda förutsättningar för alla studenters lärande.

Säkerställande av nationellt examensmål

Frågor om jämställdhet och jämlikhet samt förmågan att kunna tillämpa ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten beaktas i hög grad i samtliga kurser. FSR av relevans för målet i utbildningens första kurs Kunskap, undervisning och lärande 1 är exempelvis: "visa grundläggande förmåga att resonera kring frågor rörande kunskapens relation till olika perspektiv, såsom genusperspektiv och etniska perspektiv, samt hur dessa frågor förhåller sig till möjligheten av allsidig och objektiv kunskap". I efterföljande kurs Demokrati, individ och samhälle bearbetas perspektivet via föreläsningar, kurslitteratur och arbetsuppgifter och studenten utvecklar kunskaper om skolans värdegrund och fostransuppdrag, kunskaper om hur ungas bakgrunder kan påverka pedagogiskt arbete samt färdigheter som att självständigt reflektera över skolans värdegrund och lärares yrkesetik. Exempel på FSR av relevans för målet är: "Visa förmåga att analysera och reflektera över innebörden i skolans värdegrund", "Visa förmåga att reflekterande och självständigt kunna tillämpa skolans styrdokument i konkreta situationer". I en skriftlig examinationsuppgift som berör jämställdhet ska studenten: "Utifrån minst två konkreta exempel ur

kurslitteraturen beskriva och diskutera hur normer kring genus och sexualitet, återskapas och utmanas i samspelet mellan elever och mellan pedagoger och elever i olika lärmiljöer.” Uppgiften bedöms med stöd av bedömningskriterier 1, se Tabell 4, vilka kopplas till FSR som berör kunskaper om vad styrdokumentet säger om värdegrund och fostransuppdrag, kunskaper om hur ungas bakgrunder kan påverka pedagogiskt arbete samt förmåga att självständigt kunna reflektera över skolans styrdokument, skolans värdegrund och lärares yrkesetik. För godkänd examination krävs att studenten med utgångspunkt i styrdokument, i teorier om genus och sexualitet kan beskriva, diskutera och reflektera över skolans värdegrundsarbete och normer som påverkar undervisningspraktiken.

I kursen Demokrati, individ och samhälle genomförs även ett antal gruppbaseade fallstudier, i vilka studenterna tillsammans diskuterar dilemman med stöd av de kunskaper som de tillägnat sig under kursen. Flera av dessa case består av scenarier med jämställdhetsteman, exempelvis sexuella närmanden, flickors och pojkars skolresultat och elevers skolfrånvaro. Studentens kunskaper och förmågor bedöms i relation till ovanstående FSR. Uppgiften examineras genom ett grupprotokoll baserat på gruppens diskussioner samt genom en muntlig redovisning av gruppens slutsatser. För godkänt resultat krävs att studenten visar kunskaper om styrdokumentets innehåll om diskriminering och skolans skyldigheter att motarbeta detta. Därutöver krävs att studenten i sin analys kan använda modeller och genusvetenskapliga perspektiv för att hantera yrkesetiska dilemman.

Kursen Demokrati, individ och samhälle ger *grundläggande* generella kunskaper om normer som kan påverka undervisningspraktiken. Frågor om genus, etnicitet och klass återkommer sedan i flera kurser på *befästande och fördjupande* nivå där föreläsningar, övningar och uppgifter i ökande grad riktas specifikt mot yrkeslärares undervisningspraktik. På *befästande* nivå behandlas exempelvis identitetsskapande bland yrkeselever i kursen Kunskap, undervisning och lärande 2. FSR av relevans för målet är: ” Identifiera olika hinder och möjligheter för lärande inom yrkesutbildningen som kan relateras till faktorer såsom kön och social bakgrund”. Under en föreläsning och i en av de skriftliga examinationerna ska studenten ”...identifiera och reflektera över olika hinder och möjligheter till lärande som finns i ditt yrkesämne och som kan relateras till faktorer såsom kön, social klass och etnicitet.” Uppgiften bedöms med stöd av bedömningskriterier 2, se Tabell 5, som kopplas till FSR vilket berör förmågan att identifiera och reflektera över hinder och möjligheter till lärande i relation till faktorer som kön, klass och etnicitet. För godkänd examination krävs att studenten i självständiga resonemang med stöd av relevant kurslitteratur, inklusive aktuell forskning, kan visa att hen tillgodogjort sig kunskaper och färdigheter om hinder och möjligheter för den egna undervisningen enligt angivet FSR.

Målet *fördjupas* därefter i kursen Ämnesdidaktik för yrkeslärare vars FSR bland annat gäller förmåga och färdighet att utifrån teorier om undervisning, bedömning och utvärdering planera och reflektera över undervisning. Vidare ska studenten visa förmåga att kritiskt värdera handlingar i anslutning till undervisning. I kursen visar studenterna sina förmågor i en examinerande skriftlig uppgift, i vilken de med utgångspunkt ibland annat ett jämställdhetsperspektiv, reflekterar över hur lärmiljön möter elevers olika förutsättningar. Studentens prestationer bedöms utifrån bedömningskriterier 2, se Tabell 5, i relation till aktuellt FSR.

Analys och värdering

Vår bedömning är att ett medvetet arbete med jämställdhet bedrivs inom programmet samt att examensmålet säkerställs. Lärare bedriver forskning utifrån genusvetenskapliga perspektiv, en medveten dialog om jämställdhet förs avseende bemanning, i planering av undervisningens innehåll och upplägg samt vid sammansättning av beredande och beslutande organ. Vidare följs jämställdhetsperspektivet upp genom nyckeltal samt genom uppföljningar och utvärderingar i det systematiska kvalitetsarbetet.

Vi konstaterar också att frågor om jämställdhet ofta kommer till uttryck bland studenterna när de via samtal, diskussioner och skriftliga uppgifter reflekterar över vikten att synliggöra och hantera de normer som påverkar undervisning och elevers lärande i skolan. Trots vår bedömning att arbetet med jämställdhet är relativt gott i programmet, anser vi att det är betydelsefullt att arbetet fortskrider på ett aktivt och medvetet sätt. Som exempel kan nämnas att de brister gällande jämställdhet i litteraturlistor och i

informationsmaterial om utbildningen som identifierades vid revideringsarbetet, medför att åtgärder genomförs under 2020. Våra kontakter med yrkesutbildningar visar att elevgruppernas sammansättningar har förändrats över tid, vilket tydligt signalerar att framtidens yrkeslärare behöver fördjupade kompetenser avseende jämställdhet, jämlikhet och mångfald.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp.

Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Inledning

Lärosätets bedömning är att utbildningen följs upp på ett systematiskt sätt på både kurs- och programnivå. Resultatet av uppföljningarna omsätts vid behov i åtgärdsplaner som följs upp och återkopplas till relevanta målgrupper. Utbildningens genomströmning och avhopp analyseras och lärosätet vidtar åtgärder för att studenten ska kunna genomföra utbildningen inom planerad studietid.

Uppföljnings-, åtgärds- och återkopplingsrutiner på programnivå

Följande uppföljningar och utvärderingar, fastställda i Umu:s kvalitetssystem, genomförs på programnivå:

- studentundersökningar: vartannat år nybörjarenkät och vart annat år studiebarometer,
- säkring av examensmål i matris för program/examina, uppdateras årligen,
- programutvärdering, årligen,
- extern kollegial granskning av program, vart sjätte år.

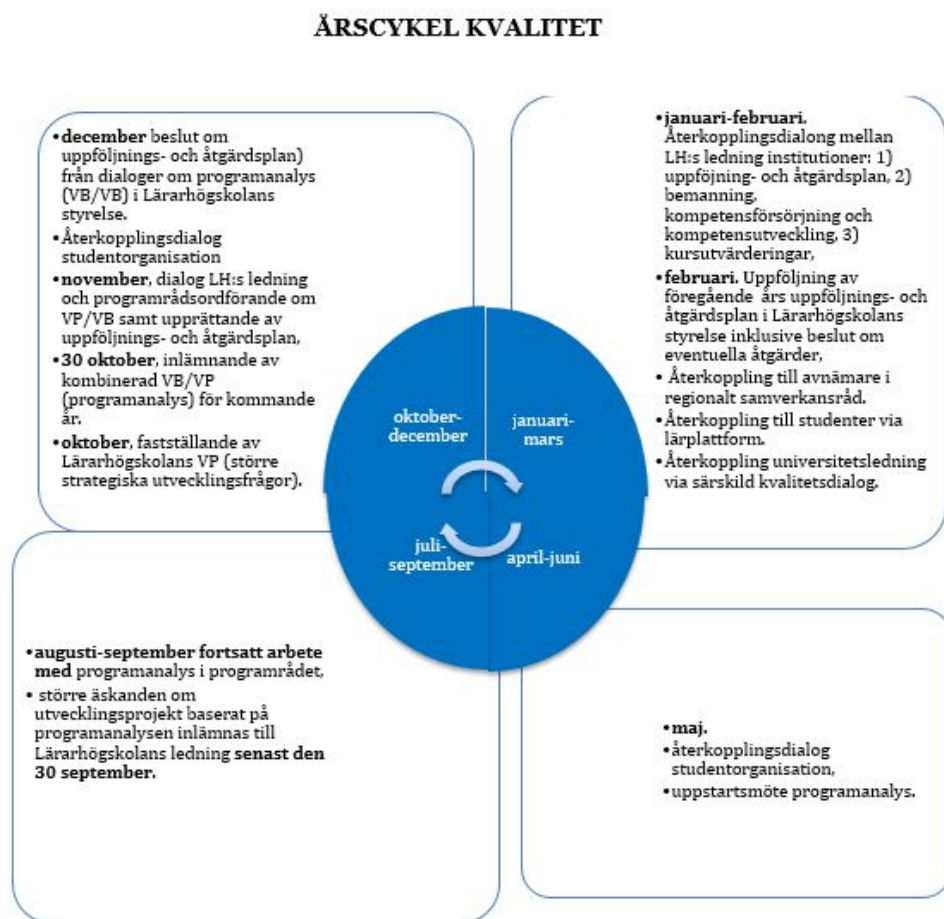
Utöver dessa granskande inslag ingår följande aktiviteter i Lärarhögskolans egen handläggningsordning för kvalitetsarbete:

- sammanhållanhalten kursplanegranskning i relation till examensmålen, vart tredje år,
- avhoppsanalys, årligen,
- alumnenkät, vart annat år.

Programrådet för yrkeslärarprogrammet skriver årligen en kombinerad verksamhetsberättelse och verksamhetsplan, en programanalys (ytterligare ett inslag i Umeå universitets kvalitetssystem), där resultatet av genomförda uppföljningar presenteras, analyseras och diskuteras, liksom förslag till förändringar, åtgärder och utvecklingsinsatser. Därefter upprättar LH:s ledning en Uppföljnings- och åtgärdsplan, som fastställs av LH:s styrelse inför varje kalenderår. Processen är kopplad till budgetarbetet så att adekvata resurser för utvecklingsarbetet kan avsättas. LH:s styrelse följer även årligen upp föregående års Uppföljnings- och åtgärdsplan (i februari), för att säkerställa att åtgärder har vidtagits. För yrkeslärarprogrammet ingår i 2020 års Uppföljnings- och åtgärdsplan att utreda möjligheter till fortbildning för yrkeslärare på kandidatnivå som kan leda vidare till magister- och forskarnivå. 2019 års Uppföljnings-

och åtgärdsplan präglades av det genomgripande revideringsarbete som har genomförts inom ramen för programmet på basis av tidigare uppföljningar- och utvärderingar.

En modell för LH:s arbete med kvalitet och uppföljning under ett verksamhetsår illustreras i Figur 1.

Figur 1: Modell för Lärarhögskolans kvalitetsarbete under ett år

Resultatet av genomförda uppföljningar samt beslutade åtgärder återkopplas enligt Tabell 9.

Tabell 9. Återkoppling av kvalitetsarbetet till relevanta intressenter

Kategori	Återkoppling
Lärare och annan personal	<ul style="list-style-type: none"> • Uppföljningsdialoger mellan LH:s ledning och de institutioner som medverkar i ämnesläroprogrammet. Även resultat av genomförda kursutvärderingar diskuteras (årligen). • Lärarhögskolans prefekt- och studierektorsmöte (tre gånger per termin) • Via hemsidan där uppföljningar, programanalyser, fastställd "Uppföljnings- och åtgärdsplan", minnesanteckningar från programråd och styrelseprotokoll publiceras.
Studenter	<ul style="list-style-type: none"> • Dialog mellan LH:s ledning och studentorganisationen UmPe (2 gånger per år), • via lärplattform, där studenter på programmet kan ta del av programanalyser, genomförda uppföljningar samt Uppföljnings- och åtgärdsplan. Se även studentperspektiv.
Avnämare	<ul style="list-style-type: none"> • genom det regionala samverkansrådet (i februari samt löpande, se Arbetsliv och Samverkan), • via ett VFU-samverkansmöte (en gång per termin). • månadsvis nyhetsbrev till skolhuvudmän och lärare i regionen.

Trots tät kontakt med institutionsledningar, information på hemsidan osv., är återkoppling till lärare som medverkar i programmet ibland en utmaning. I en kollegial fakultetsaudit, som fokuserar på hur en enhet inom lärosätet organiserar (ytterligare en aktivitet i Umeå universitets kvalitetssystem), stödjer och kvalitetsutvecklar utbildning, framkom exempelvis att lärare i Umeå universitets lärarprogram önskar fler gemensamma temadagar för att ta del av information och diskutera gemensamma utvecklingsfrågor. Ett par sådana dagar genomfördes 2019 kring innehållet i utbildningsvetenskaplig kärna. Sådana dagar genomförs även under 2020 och planeras för kommande år.

Uppföljnings-, åtgärds- och återkopplingsrutiner på kursnivå

Skriftliga kursutvärderingar genomförs i samtliga kurser i programmet och ofta kompletteras dessa med muntliga utvärderingar, se Studentperspektiv. Resultaten sammanställs och återkopplas till studentgrupperna via kursernas respektive plattform och till lärarlagen I sammanställningen beskrivs även vad som behöver åtgärdas till nästa gång kursen ges. Nya studentgrupper informeras vid början av varje ny kurs om vilka förändringar som gjorts sedan föregående kursomgång och varför. Kursansvarig lärare ansvarar för att studenternas synpunkter diskuteras i lärarlaget och förs vidare till nästa omgång kursen ges. Representanter från involverade institutioner i respektive kurs sammanträder i genomsnitt 2 gånger per år för att gå igenom kursutvärderingar samt diskutera och föreslå förändringar.

Utvecklingsarbete inom programmet

I yrkeslärarprogrammet har det liksom i andra lärarprogram genom åren identifierats en del behov av förändringar. På kursnivå hanteras smärre förändringar inom medverkande institutioner och av lärarlagen. De mer övergripande frågorna gällande kursernas utformning, innehåll, genomförande och examinationer och framför allt kursernas relation till varandra har varit svårare att hantera, eftersom ett adekvat forum för sådant arbete saknats. Ansvar för uppföljning och utveckling av yrkeslärarprogrammet var länge förlagt till andra programråd som ämneslärarrådet och senare studie- och yrkesvägledarrådet, vilket medförde att utvecklingsarbete inom ramen för yrkeslärarprogrammet inte prioriterades i tillräckligt hög utsträckning. På initiativ av lärare i programmet inrättades därför ett särskilt programråd för yrkeslärarprogrammet, först som ett interimistiskt råd från 2019 och sedan som ett permanent råd från 2020.

Ett omfattande utvecklingsarbete med programrådet som bas har under tiden ht 2018-vt 2020 genomförts avseende programmets samlade innehåll, genomförande och examination. I den nya programstrukturen, vilken är beslutad att gälla från och med hösten 2020, har FSR, kursinnehåll och examinationer uppgraderats och på ett tydligare synkroniserats mellan kurserna, vilket sammantaget ger en tydligare progression i programmet som helhet. Den nya strukturen innebär vidare att yrkeslärarprofilen har förstärkts och att kurser som exempelvis Pedagogiskt ledarskap, sociala relationer och specialpedagogik, tidigare Pedagogiskt ledarskap, sociala relationer och konflikthantering, har förändrats så att de bättre motsvarar yrkeslärarnas behov. Samarbetet i programrådet mellan kursansvariga institutioner har också bidragit till att medverkande lärare tillägnat sig bättre kunskaper om programmets samtliga kurser och om utbildningen som helhet.

Genomströmning, avhopp samt åtgärder för att genomföra utbildning inom utsatt tid

Analys av genomströmning sker löpande under året i samband med de tertiälvisa ekonomiska prognoserna. Yrkeslärarprogrammets genomströmning får sägas vara mycket god. De mest aktuella siffrorna visar att det var 27 studenter som påbörjade utbildningen 2014 och tre år senare examinerades 24 stycken. 2015 påbörjade 39 studenter yrkeslärarutbildningen och 2018 examinerades 42 stycken. Resultaten analyseras av LH:s ledning och programråd. Eventuella åtgärder förs in i den årliga Uppföljnings- och åtgärdsplanen. Resultaten återkopplas enligt tabellen ovan.

Om en student har svårigheter med studierna erbjuds vägledningssamtal. Eventuella åtgärder för att hjälpa studenten att utföra utbildningen inom planerad studietid diskuteras därefter med kursansvarig/-a lärare. Studerande har också under hela studietiden möjlighet att kontakta studievägledning för stöd kring sin

studiegång. Studenter erbjuds även stöd via Studenthälsan i fysiska, psykiska och psykosociala frågor. Ett annat stöd är Studieverkstaden som hjälper studenter med frågor kring studieteknik, akademiskt skrivande och muntliga presentationer.

En viktig ambition med förändringsarbetet, utifrån det systematiska arbetet med uppföljningar i form av kursutvärderingar och programutvärderingar, är att öka studentgenomströmningen utan att samtidigt försämra utbildningens kvalitet genom exempelvis kompromisser avseende kravnivåer. Målsättningen bland programmets lärare är därför att genom utökad dialog med studenterna höja både utbildningens genomströmning och kvalitet över tid. Ett exempel på vad denna dialog kan betyda hämtas från kursen Kunskap, undervisning och lärande 1 där byte av litteratur i vetenskapsfilosofi och utvecklingspsykologi genomfördes efter utvärdering och samtal med studenterna. Efter litteraturbytet ökade andelen godkända studenter från 75% 2017 till 90% 2019 utan att något avkall gjordes på kvaliteten. Förändringen kan givetvis diskuteras med utgångspunkt i andra bidragande orsaker, men den indikerar dock att dialogen med studenterna är mycket betydelsefull för oss i vår strävan att höja både genomströmning och kvalitet över tid.

Analys och värdering

Lärosätets bedömning är att utbildningen följs upp på ett systematiskt sätt på både kurs- och programnivå. Resultatet av uppföljningarna omsätts vid behov i åtgärdsplaner som följs upp och återkopplas till relevanta målgrupper. Utbildningens genomströmning och avhopp analyseras och lärosätet vidtar åtgärder för att studenten ska kunna genomföra utbildningen inom planerad studietid. Ett utvecklingsområde är att nå alla medverkande lärare i programmet med information om pågående och framtida utvecklingsarbete med anledning av genomförda uppföljningar. Ett annat är att systematiskt och regelbundet koordinera alla inslag i det programövergripande kvalitetssystemet. I syfte att åstadkomma detta har LH:s styrelse identifierat ett behov av ett komplement till den ordinarie handläggningsordningen, där det framgår vem som har ansvar för vad på operativ nivå samt vilka resurser som avsätts för respektive aktivitet. Detta är under utveckling 2020. Vidare har utbildningsledarresursen vid Lärarhögskolans kansli förstärkts (april 2020) i syfte att främja det systematiska arbetet med uppföljning och utvärdering.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Formellt och informellt studentinflytande

Studenterna i yrkeslärarprogrammet ges möjlighet att i flera sammanhang, såväl informellt som formellt, påverka utbildningen i alla dess delar. Skriftliga och muntliga kursutvärderingar genomförs i samtliga kurser och analyserade resultat utgör viktiga underlag vid revidering av kursernas innehåll, upplägg, litteratur och examinerande uppgifter. Ett exempel på denna process hämtas från kursen Kunskap, undervisning och lärande 1 och modulen statistik, där studenterna uppfattade innehållet som intressant och givande, men inte som särskilt relevant för deras framtida arbete som yrkeslärare. Med utgångspunkt i dessa synpunkter omformades examinationsuppgiften med en tydligare inriktning mot offentlig statistik för svensk skola, vilket i utvärderingar lyftes fram som ett bra exempel på hur innehåll och examination kan anpassas på ett för studenterna konstruktivt sätt.

Genomförandet av både skriftliga och muntliga utvärderingar motiveras med att det för några studenter visat sig vara lättare att uttrycka sig muntligt än skriftligt. Den muntliga varianten innebär också en utökad dialog, där studenter delar med sig av sina erfarenheter och synpunkter till varandra, vilket vi anser ökar den kollektiva medvetenheten om vad utbildningskvalitet är och kan vara och ger studenterna en möjlighet att reflektera över sitt eget lärande. De muntliga utvärderingarna ger vidare lärarna ytterligare information om sådant som framträtt i skriftliga utvärderingar och resultaten från dessa samtal betraktas därför som viktiga komplement till de skriftliga utvärderingarna.

Kursutvärderingar ger dock bara ögonblicksbilder från en utbildning och för att få en mer heltäckande bild av programmet, dess styrkor och svagheter, genomförs även återkommande programutvärderingar, se Uppföljning, åtgärder och återkoppling. Programutvärderingarna, som genomförs under sista terminen, ger lärosätet möjlighet att ta del av värdefull information från mer erfarna studenter. När utvärderingen genomförs har de tillägnat sig många studieerfarenheter från den akademiska miljön, men också bildat sig en uppfattning om vad deras framtida yrke som yrkeslärare kan innebära. Även alumnenkäterna ger liknande värdefull information och båda dessa grupper, som befinner sig i eller har varit i övergångsfasen mellan utbildning och arbetsliv ser vi som viktiga samtalspartners för att säkerställa och utveckla programmets kvalitet. Även om svarsfrekvensen på alumnutvärderingar (drygt 30%) är lägre än i kurs- och programutvärderingar pekar resultaten från dessa i samma positiva och konstruktiva riktning som framkommit i övriga utvärderingar, se även Arbetsliv och samverkan. Tre exempel på hur dessa utvärderingar har bidragit till kurs- och programutveckling är områdena betyg och bedömning, specialpedagogik och läraruppdraget, som förstärkts i den nya programstrukturen.

Vi är medvetna om att alla studenter inte vill eller anser sig ha möjlighet att yttra sig om sin utbildning i enkäter eller vid muntliga utvärderingar, och även att kursutvärderingar med hög svarsfrekvens kan inrymma en del problem. Bildandet av programrådet för yrkeslärarprogrammet har inneburit att det numera finns en student som kontinuerligt kan bidra med mer utvecklade resonemang om programmets styrkor och svagheter. Gruppen yrkeslärarstudenter är dock brokig, med en stor variation gällande tidigare studieerfarenheter och framtida förutsättningar för sitt lärararbete. Därtill finns stora skillnader mellan yrkesämnen, olika skolformer (gymnasiet eller vuxenutbildning) men även geografiskt. Ett utvecklingsområde är därför att ytterligare en studentrepresentant engageras i rådet. Med två studentrepresentanter skulle det vara lättare att möta studenternas skilda frågor eller önskemål utifrån deras ämnesbakgrunder.

Studentinflytande och informationskanaler på övergripande nivå

Vid LH finns studentrepresentanter i alla beredande organ, exempelvis programråd, och beslutande organ, föreståndarens beslutsmöte och Lärarhögskolans styrelse. Lärarstudenterna har en egen sektion inom Umeå studentkår, Umepedagogerna (Umpe), som tillvaratar studenternas intressen. Dialog mellan LH och Umpe förs vid två fasta tillfällen per år, se Uppföljning, samt fler gånger vid behov. Det förekommer också att enskilda studenter/studentgrupper mer informellt tar kontakt med föreståndaren för LH eller personal vid kansliet för enskilda samtal om utbildningen. Samråd sker därefter mellan ledning och kansli om hur studentens synpunkter förs vidare.

Information om programrådets kvalitetsarbete delges kontinuerligt studenterna under programmets kurser. Särskilda möten hålls också med de studenter som läser yrkeslärarprogrammet för att informera om VFU. På LH:s webb finns också särskilda utbildningssidor "För våra studenter" med information och kontaktvägar.

Analys och värdering

Vår bedömning är att våra studenter ges goda möjligheter att genom olika typer av utvärderingar och via särskild studentrepresentant i programrådet påverka utbildningens innehåll och genomförande. Ett ökat studentinflytande, exempelvis i form av fler studentrepresentanter i programrådet, ser vi dock som önskvärt, då det sannolikt skulle bidra till att programmet fick tillgång till ytterligare perspektiv på yrkesutbildningens mångfald och yrkeslärares skilda förutsättningar i praktiken. Det skulle dessutom bidra

till att fler kontaktytor upprättades gentemot gymnasieskolor och vuxenutbildningar, se även Arbetsliv och samverkan.

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Arbetsliv och samverkan

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Arbetsliv och samverkan i yrkeslärarprogrammet för ett föränderligt arbetsliv

Yrkeslärarutbildningen, med de kurser och inslag som tidigare beskrivits, är skapad dels som en utbildning för den skolpraktik som dagens yrkeslärare verkar inom, dels som en utbildning för framtiden. Studenten möter olika utbildningsinslag där dagens skola och utbildning behandlas med utgångspunkt i olika perspektiv, däribland det historiska. Undervisning och examination som fokuserar på det förflutna beskriver historien och ger förklaringar till exempelvis utformningen av dagens utbildningssystem och yrkesutbildningarnas plats i dem. Genom uppgifter av mer reflekterande karaktär övas förmågan att utifrån det som är, och har varit, kunna hantera den framtid som kommer. Ett exempel på sådana övningar är en mindre examinationsuppgift i kursen Demokrati, individ och samhälle, i vilken studenterna gruppvis diskuterar olika scenarier med utgångspunkt i frågeställningar som: "hur tror ni att era egna lärare skulle ha agerat i en liknande situation?" Uppgiften redovisas skriftligt i form av ett protokoll, och muntligt genom en redovisning för kurskamrater och lärare. För godkänd uppgift krävs att studenten visar kunskaper om lärares ansvar och läraryrkets komplexitet. Därutöver ska studenten visa att hen med stöd av ingående kurslitteratur kan använda olika modeller för hantering av yrkesetiska dilemman när de bearbetar de utmaningar som presenteras i scenarierna. De efterföljande kurserna i programmet har liknande inslag som *befäster och fördjupar* studenternas förmåga att reflektera över sitt yrkesläraruppdrag, men också de möjligheter och utmaningar som följer med förändringar i skola och arbetsliv, se även Examensmål 3.

Organisering och genomförande av elevernas APL är en viktig del i yrkesläraruppdraget och många yrkeslärare uppfattar detta arbete som en stor utmaning. I utbildningen ingår därför undervisning om APL i programmets senare delar, kurserna Ämnesdidaktik för yrkeslärare och VFU-modul 2. Vid seminarier framkommer ofta att APL behandlas väldigt olika vid skolorna och att ett stort ansvar läggs på de enskilda lärarna att hantera denna samverkan. I VFU-modul 2 behandlas och examineras, som tidigare nämnts, relationerna mellan skola, APL (eller lärlingsutbildning) och arbetsliv ur ett lärandeperspektiv. Studenten förväntas vidare att identifiera utvecklingsområden i denna samverkan både från ett elevperspektiv, men också från perspektiven skola respektive bransch. Vidare behandlas utvärdering och skolutveckling i kursen Profession och vetenskap och från och med ht 2020 införs även ett utvecklingsarbete som studenten planerar och därefter genomför under sin VFU. Denna förändring erbjuder stora möjligheter för studenten att utveckla sina kompetenser avseende skolutveckling och samverkan med arbetslivet inom ramen för utbildningen.

Genom lärarnas varierande upplägg och undervisningsmetoder ges studenten möjligheter att bredda sin egen undervisnings- och kommunikationsrepertoar. Det ger beredskap att undervisa under föränderliga förutsättningar, bland annat med stöd av digital teknik. Den tekniska utvecklingen och dess inverkan på skola, arbetsliv och vardag behandlas exempelvis under Kunskap, undervisning och lärande 2 då ett "flipped

classroom"-upplägg används. Studenten förbereder sig med stöd av digitala undervisningsmaterial och vid träffarna på campus bearbetas kursinnehållet i studentaktiva workshops tillsammans med kurskamrater och lärare.

Några lärare inom yrkeslärarprogrammet har medverkat i Skolverkets nationella APL-samordnarutbildning och APL-handledarutbildning, vilka riktar sig till yrkeslärare i skolan och till handledare som tar emot elever på arbetsplatserna. Dessa lärare har bidragit med kunskaper om detta område till övriga lärare i programmet. Vidare kan nämnas att det vid de medverkande institutionerna pågår flera forsknings- och utvecklingsprojekt som har en tydlig relevans för programmets samverkan med arbetslivet. Exempel på innehåll i sådana projekt är företagsamhet och entreprenörskap i skolan och övergångar mellan skola och arbetsliv. Från programrådets sida ser vi det som ett utvecklingsområde att knyta tätare kontakter med de forskare som ägnar sig åt denna forskning.

Avslutningsvis bör också nämnas att flera lärare i programmet även har undervisnings- och forskningsuppdrag i andra program, som exempelvis studie- och yrkesvägledarutbildningen, beteendevetenskapliga programmet och personalvetarprogrammet. Lärares medverkan i dessa undervisnings- och forskningsmiljöer medför att yrkeslärarprogrammet kontinuerligt tillförs ett kompetenstillskott som exempelvis berör områden som arbetsliv och lärande, karriärutveckling, kompetensutveckling, anställningsbarhet, livslångt lärande och digitalisering av skol och arbetsliv. Vi ser således lärares uppdrag i olika program och forskningsmiljöer som en ytterst viktig tillgång som bidrar till att yrkeslärarprogrammets kvalitet kan säkerställas och utvecklas över tid.

Samverkan med det omgivande samhället samt informationskanaler

Såväl LH:s styrelse som det nyinrättade programrådet för yrkeslärarprogrammet har arbetslivsrepresentation. Samverkan sker även i ett Regionalt samverkansråd innefattande LH och skolhuvudmän. Syftet med samverkansrådet är att främja lärarutbildningarnas utveckling och stärka samverkan kring skolfrågor och kompetensförsörjning. Under rådet finns partssammansatta arbetsgrupper, en för VFU och övningskolor samt en för praktikinära forskning. Vidare finns ett VFU-handledarnätverk som möts två gånger per termin för information och avstämning om utbildningens innehåll och utformning. Dessutom arrangeras återkommande temadagar mellan skolhuvudmännen i regionen och LH.

En alumnuppföljning som riktar sig till samtliga före detta lärarstudenter genomförs vartannat år i form av en enkät som utvecklats i ett gemensamt samarbete mellan ett tjugotal lärosäten i landet. Enkäten fokuserar i hög utsträckning på i vad mån lärarutbildningen förbereder studenterna för arbetslivet och resultaten är nedbrytbara på lärosätetsnivå. Åtgärder med anledning av resultaten förs in i Uppföljning- och åtgärdsplanen, se Uppföljning.

Under senare år har lärare från yrkeslärarutbildningen ökat kontakterna med yrkesutbildade gymnasieelevers framtida arbetsgivare i privat och offentlig sektor. Ett exempel är deltagande i Valiwebs konferenser, vilket inneburit kontakter med branschföreträdare och företrädare för Svenskt Näringsliv. Ett annat mer påtagligt exempel är starten av ett projekt i samverkan med Universitets- och högskolerådet (UHR), som syftar till utveckling av en kompetensutvecklingskurs för verksamma yrkeslärare med inriktning mot specialpedagogik. Detta utbildningsprojekt riktar framför allt till kommunerna i region 10 (R10), det vill säga Västerbottens och Norrbottens inland, där även inventering av specialpedagogiska behov genomförs i samverkan med rektorer och verksamma yrkeslärare. 15 yrkesverksamma lärare har anmält sig till pilotkursen som startar ht 2020 och i kursen ingår bland annat deltagarna genomför ett mindre utvecklingsprojekt. Projektet omfattar vidare en uppbyggnad av ett digitalt nätverk för yrkeslärare med inriktning mot specialpedagogik.

Samverkansprojekten bidrar med ökad förståelse för yrkeslärarens förutsättningar samt de förändringar som sker i arbetslivet. Dessa kunskaper utgör en viktig del i vårt arbete med att kontinuerligt uppdatera kursernas innehåll, struktur och upplägg. Ett konkret exempel på hur kunskaper, som genererats i samverkan med skolor, kommuner och andra aktörer, påverkat utbildningen är det ökade utrymme som

specialpedagogik får i programmets nya struktur från och med ht 2020. Förändringen är ett direkt resultat av de många samtal med rektorer, yrkeslärare, branschfolk, forskare och studenter som genomförts under senare år och som tydligt signalerat att yrkeslärare behöver en utökad kunskapsbas inom detta område. Ytterligare ett exempel på samverkan är ett projekt med några gymnasieskolor i regionen om hur kvaliteten för ämneslärares och yrkeslärares VFU kan öka genom teknikstödd distanshandledning. Erfarenheter från projektet har gagnat yrkeslärarutbildningens VFU genom att kontinuerliga nätbaserade informations- och dialogmöten med handledare och studenter har införts under ht 2019 som komplement till det ordinarie fysiska praktikbesöket. Utvecklingsprojektet visade att utbildningskvaliteten kan höjas utan att mer resurser tillförs.

Samverkan avseende den verksamhetsförlagda utbildningen

Det mest framträdande samverkansområdet för LH och yrkeslärarprogrammet är VFU. Det är också ett område som i hög grad påverkar både utbildningens kvalitet och studentens förberedelse inför arbetslivet. Särskilt betydelsefulla är de praktikbesök som genomförs under yrkeslärarstudenters VFU och som består av lektonsobservationer och trepartssamtal. Besöken omfattar vanligtvis minst en halv arbetsdag, vilket även ger utrymme för informella samtal med olika personalkategorier. Sammantaget ger dessa formella och informella inslag viktiga kunskaper för oss besökande lärare om de möjligheter och utmaningar som hanteras i den dagliga skolpraktiken, men också om den samverkan som sker med de olika branscherna. Eftersom många av de VFU-handledare som vi möter har varit våra studenter, får vi som lärare ofta värdefull information om vad de anser vara utbildningens styrkor och svagheter och vad som behöver förändras och utvecklas. Trots att de upparbetade kanalerna till yrkesverksamma yrkeslärare via VFU:n har fungerat väl, har vi valt att ta med en yrkeslärarrepresentant i programrådet. Vår övertygelse är att denna representant kan bidra med relevanta kunskaper om vad yrkeslärarstudenten behöver i sin utbildning avseende kunskaper, färdigheter och förhållningssätt för att lyckas i sitt yrkesläraruppdrag.

Analys och värdering

Avslutningsvis är vår bedömning att yrkeslärarutbildningen vid Umu har en adekvat och konstruktiv samverkan med skolor, arbetsplatser och branscher samt med andra program inom Umu. Samverkan sker även med skolhuvudmän och regioner för vilka våra studenter är, och kommer att bli viktiga. I självvärderingen ges en rad exempel på den strävan som finns inom programmet att uppdatera innehållet i relation till de förändringar som sker i arbetslivet. Lärare vid programmet är vidare involverade i samverkansprojekt som över tid resulterat i konkreta förändringar avseende innehåll och upplägg. Avslutningsvis ser vi också att programmets samverkan med arbetslivet kan stärkas genom den yrkeslärarrepresentant som från och med vt 2020 ingår programrådet. Inte minst gäller det kring frågor som berör branschråd och APL, det vill säga samverkansfrågor som våra studenter i framtiden måste hantera. Ytterligare ett utvecklingsområde är att öka samarbetet med vissa forskningsmiljöer inom lärosätet med relevans för arbetsliv och samverkan.